

Marco Jesucristo ye quetire oja'que ni'i

A'ti pūrī a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Judío masũ Jerusalécjũ pua wãme цюсу niwĩ. Hebreo ye me'rã Juã nicãrã niwã. Romano masã bujicã'se me'rãma Marco wãmeticu niwĩ.

Cũ Jesucristore de'ro nicã ějõpeogu, ějõpeopĩ. Masĩno'ña marĩ'i. Sõ'onícatero Bernabé, Pablo ã'rĩrēta Antioquíapũ miacãrã niwã. Cũ Bernabé basucu nicu niwĩ. Titare cũ quē'rã na ne waro masãrē Jesucristo ye quetire bu'enũ'cãcã, narē weetamuco'tegu wa'acũ niwĩ. Be'ro Pablöre, Bernabére Jerusalépu wa'agũ, cõ'atojaa wa'acũ niwĩ. (Hch 13.5,13; 15.37-39) Tojo weecã, Pablo, Bernabé apaturi masãrē bu'erã wa'abo'cãrã na basu a'pepūrĩ ducawatia wa'acãrã niwã. Be'ro Marco nemorõ ějõpeotutua, Pablöre weetamucu niwĩ tja. Be'ro a'ti pūrĩrē ojacu niwĩ.

A'ti pūrĩrē Jesucristo catiri umũco cjasere apeye pūrĩ yũ'rũoro ojamũ'tãca pūrĩ ni'i, nisama. A'ti pūrĩ apeye pūrĩ dũjaro yoa, pejeti ojano'o. Ti pūrĩ queoro nu'cãmũjãti'quere Mateo weronojõ ojano'ña marĩ'i. Masã no'o nirã ucũwũaronojõ ojano'caro niwã.

Marco judío masũ nimigũ, judío masã nitirã Cristore ějõpeorã pe'ere ojagu weronojõ ojapĩ.

A'ti pūrĩ Jesú cũ ucũ'quere mũputũ waro ucũwe'e. Cũ weeseti'que pe'ere ucũyũ'rũnũ'cã'a.

Juã masãrē wãmeyeri masũ bu'e'que ni'i
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9,15-17; Jn 1.19-28)

¹ Jesucristo Õ'acũ macũ ye, añuse queti a'tiro nu'cãcaro niwũ.

² Duporocjũpu Isaía Õ'acũ ye queti weremu'tãri masũ Õ'acũ ucũ'quere ojacu niwĩ. Cũ Jesucristo a'ti turipu a'tiatjere a'tiro ojayucu niwĩ:

Yu'u mu'u ye quietire wereyuacjũre mu'u duporo o'óguti. Cũ mu'u wa'atji ma'arẽ apoyugusami.

Ma'a quẽ'rãyumũ'tãgũ weronojõ masã wãcũsere bujaweti ducayudutigusami.

³ Ni'cũ yucu marĩrõ, masã marĩrõpu a'tiro caricũnu'cũba-jaque'atigusami:

“Marĩ wiogu a'tiatji ma'arẽ apoyuya.

Diacjũca ma'a añurĩ ma'a quẽ'rãrõ weronojõ weeyuya”, ni ojacu niwĩ.

Marĩ wiogu a'tiati duporo musã nisetisere apoyuya, musã wãcũsere ducayuya nígũ, tojo nicu niwĩ.

⁴ Tojo weegu Juã wãmeyerĩ masũta nicu niwĩ Isaía tojo nino'cu. Cũ yucu marĩrõ, masã marĩrõpu wãmeyecusiacu niwĩ. Cũ masãrẽ bu'égũ, a'tiro nicu niwĩ:

—Musã ña'arõ weesetisere bujaweti ducayu, wãmeyeno'ña. Tojo weerã musã ña'arõ wee'quere acobocono'rãsa'a, nicu niwĩ. ⁵ Pãjãrã ti di'ta Judeapu nirá, tojo nicã Jerusalécjãrã cũ bu'esere tu'orã wa'acãrã niwã. Na ña'arõ wee'quere wereyu'rũca be'ro Jordá wãmetiri maapu narẽ wãmeyecu niwĩ.

⁶ Cũ ye su'ti cameyo poari me'rã weeno'que nicaro niwũ. Cũ ejerituri da wa'icũ casero da nicaro niwũ. Cũ pajasecuorã na ba'asetise poreroare, nucũ cjase mumia yere ba'acu niwĩ. ⁷ Juã masãrẽ a'tiro werecu niwĩ:

—Yu'u be'ro apĩ yu'u nemorõ tutuagu a'tigusami. Cũ añuyu'ruagu nimi. Yu'u pe'e mejõ nigũ waro tu'oña'a. Cũ ye sapatu tuweemasĩtigũ weronojõ cãrẽ ne cã'rõ ni'cãrõwijimasĩtisa'a. ⁸ Yu'u musãrẽ aco me'rã wãmeye'e.

Cũ pũrĩcã Espíritu Santu me'rã wãmeyegusami. Cũ tojo wéégũ, Espíritu Santu mũsãpũre dijatacã weegusami. Mũsã me'rã ninu'cũcũsami, nicũ niwĩ Juã.

Juã Jesure wãmeye'que ni'i

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Juã masãrẽ wãmeyerĩ cura Jesú a'tiro weecũ niwĩ. Nazare, Galilea di'ta nirĩ macãpũ ní'cũ wijawã'cã, Juã tiropũ ejacũ niwĩ. Juã cãrẽ Jordã wãmetiri maapũ wãmeyecũ niwĩ. ¹⁰ Cũ ti maapũ ní'cũ majãnu'cãrĩ cura Jesú u'mũse pãrĩcã ĩ'acũ niwĩ. Espíritu Santu ni'cũ buja weronojõ bajugũ cãpũre dijatacũ niwĩ. ¹¹ Tojo wa'ari cura ni'cũ u'mũsepũ a'tiro ucũdijocũ niwĩ:

—Mu'u yu'u macũ uputu ma'igũ ni'i. Mu'u me'rã pũrõ e'catĩ'i, nidijocũ niwĩ Õ'acũ.

Jesure wãtĩ Õ'acũrẽ yu'rũnu'cãcã weesĩ'rĩmi'que ni'i

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Jesure wãmeyeca be'ro maata Espíritu Santu yucũ marĩrõ, masã marĩrõpũ cãrẽ wa'aduticũ niwĩ. ¹³ Jesú topũre cuarenta nũmũrĩ nicũ niwĩ. Wa'icũrã uamarã wa'teropũ nicũ niwĩ.

Wãtĩ Jesure cã pacũre yu'rũnu'cãdutigu niquesãcũ nimiwĩ. Be'ro u'mũsecjãrã Õ'acũrẽ wereco'terã Jesure co'terã dijatacãrã niwã.

Jesú ne waro Galileapũ masãrẽ bu'enũ'cã'que ni'i

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Be'ro Herode Juã masãrẽ wãmeyerĩ masũrẽ buliri da'reri wi'ipũ sõrõduticũ niwĩ. Titare Jesú Galilea di'tapũ añuse queti Õ'acũ yere, cũ wiogũ nimi nisere bu'egũ wa'acũ niwĩ. ¹⁵ A'tiro nicũ niwĩ:

—Ni'cãrõacãrẽ mũsã todũporopũ yoacã co'te'cũ eta-tojami. Cũ cã'rõacã be'ro wiogũ sãjãgũsami. Tojo weerã mũsã ña'arõ weesetisere bujaweti, du'uya. Mũsã

wăcūsere ducayuya. Ō'acũ masārē yu'rũogusami nisere ějōpeoya, ni bu'ecũ niwĩ.

Jesú ba'paritirã wa'i wějěrĩ masārē pijique ni'i

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Be'ro Jesú Galilea wămetiri ditara sumutopũ si-jabaque'acũ niwĩ. Topũ wa'agũ, Simórē, apĩ cũ acabiji Andrére bocaepũ. Na wa'i wějěrĩ masã nicārã niwã. Ditarapũ na wejecũre doqueñorã weecārã niwã. ¹⁷ Na tojo weecã ĩ'agũ, Jesú nicũ niwĩ:

—Te'a yu'ũ me'rã. Mũsã ni'cārōacārē wa'i wějěrĩ masã ni'i. Be'rore majã wa'i wějērã weronojō masārē yé quetire wererãsa'a. Tojo werecã, pãjãrã ějōpeorãsama, nicũ niwĩ.

¹⁸ Cũ tojo nicã tu'orã, maata na ye wejecũpagũre totã du'ucũu, Jesú me'rã wa'acārã niwã.

¹⁹ Cã'rō yu'rũa, pũarã Zebedeo pō'rãrē Santiago, cũ acabiji Juãrē ĩ'acũ niwĩ tja. Na yucũsupũ wejecũpagũre dero aposãnacārã niwã. ²⁰ Narē ĩ'agũta, Jesú na quē'rãrē tja pijicũ niwĩ. Cũ tojo nicã tu'orã, na pacũ Zebedeore, cũrē da'raco'terãrē cō'awã'cãcãrã niwã. Cō'awã'cã, Jesú me'rã wa'acārã niwã.

Jesú wãtĩ sãjãno'cũre cō'awĩrō'que ni'i

(Lc 4.31-37)

²¹ Be'ro Capernau wămetiri macãpũ etacārã niwã. Saurure judío masã soowũari nũmũ nicã Jesú na nerēwũari wi'ipũ sãjãacũ niwĩ. Sãjãa, masã ti wi'ipũ nirãrē bu'enũ'cãcũ niwĩ. ²² Cũ Moisé oja'quere bu'eri masã weronojō bu'eticũ niwĩ. Dutisere cũogũ weronojō narē bu'ecũ niwĩ. Tojo weerã masã cũ bu'esere tu'omarĩa wa'acārã niwã. ²³ Ti wi'i na nerērĩ wi'ipũ ni'cũ masũ wãtĩ sãjãno'cũ nicũ niwĩ. Cũ a'tiro caricũcũ niwĩ:

²⁴ —Mũ'ũ Jesú Nazarecjũ, ũsãrē cariboticã'ña. ¿Ũsãrē bu'iri da're bajuriogũ a'tigũ weeti? Mũ'ũrē ĩ'amasĩ'i. Ō'acũ o'ó'cũ ña'ase moogũ, añubutiagũ ni'i, nicũ niwĩ.

²⁵ Cũ tojo nicã tu'ogu, Jesú wãtĩ masũpure nigũrẽ tu'tigu, a'tiro nicu niwĩ:

—Di'tamarĩaña. Cũpure nigũ wijaaya, nicu niwĩ.

²⁶ Cũ tojo nicã, wãtĩ cũpure nigũ masũrẽ buruque'a narãsãcã weecu niwĩ. Uputu waro caricũ, wãtĩ cũpure ni'cu wijaacu niwĩ. ²⁷ Nipe'tirã ti wi'ipu nirã i'amarĩacãrã niwã. Na basu a'merĩ sãrĩtiña'mujãcãrã niwã:

—¿Ñe'enojõ niti a'te tojo wa'ase? ¿Ma'ma bu'ese niti? ã'rĩ masũ wãtiapureta cõ'awĩrõmasĩsere cuodojami. Na cũ cõ'awĩrõcã, wijaama, nicãrã niwã.

²⁸ Cũ tojo wéeca be'ro yoaticãta Jesú ye quetire Galilea di'tacjãrã tu'ose'sape'tia wa'acãrã niwã.

Jesú Simó Pedro mañecõrẽ yu'ruo'que ni'i

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Jesú na nerẽwari wi'ipu wijáaca be'ro Simó, André me'rã na ya wi'ipu wa'acu niwĩ. Tojo nicã Santiago, Juã wa'acãrã niwã. ³⁰ Topu Simó mañecõ ujaque dutitigo cãjico niwõ. Jesure maata “Co dutitigo weemo”, ni werẽcãrã niwã. ³¹ Tojo nicã tu'ogu, Jesú co tiropu sãjãacu niwĩ. Core omocãpu ñe'e wejewã'cõdupocu niwĩ. Cũ tojo weeri curata ujaque surupe'tia wa'acaro niwũ. Be'ro maata narẽ ba'ase ecaco niwõ.

Jesú pãjãrã masã dutitirãrẽ yu'ruo'que ni'i

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Mujĩpũ sãjãca be'ro ñamipu masã Jesú tiropu nipe'tirã dutitirãrẽ miacãrã niwã. Wãtĩa sãjãno'cãrã quẽ'rãrẽ miacãrã niwã. ³³ Nipe'tirã ti macãcãrã Jesú cũ nirĩ wi'i sope pu'topu nerẽcãrã niwã. ³⁴ Nipe'tirã no'o nise duti cuorãrẽ yu'ruope'ocã'cu niwĩ. Pãjãrã wãtĩa sãjãno'cãrãrẽ cõ'awĩrõcu niwĩ. Wãtĩa Jesú cũ Ô'acũ macũ nisere masicãrã niwã. Tojo weegu narẽ ne cã'rõ ucũdutticu niwĩ. Tojo nirõ me'rã ucũticãrã niwã.

Jesú Galilea di'tapɯ cū ye quetire werecusia'que ni'i
(Lc 4.42-44)

³⁵ Ape nɯmɯ bo'rease dɯporo Jesú wã'cã, macã sumuto masã marĩrõpɯ cū pacure ñubuegɯ wa'acɯ niwĩ. ³⁶ Be'ro Simó, ãpẽrã cū me'rãcjãrã me'rã Jesure a'marã wa'acãrã niwã. ³⁷ Cũrẽ bocarã, a'tiro ni werecãrã niwã:

—Nipe'tirã mɯ'urẽ a'marã weeama.

³⁸ Cũ narẽ yɯ'ticɯ niwĩ:

—Te'a apero pɯ'toacã nise macãrĩpɯ. Topɯ quẽ'rãrẽ yé quetire weregɯ wa'aguti. A'tere weeguta yɯ'u a'ti nucũcãpɯ a'ti'cɯ ni'i, nicɯ niwĩ.

³⁹ Tojo weegɯ Jesú nipe'tiro Galilea na nerẽwɯase wi'seripɯ bu'ecusiabi'acɯ niwĩ. Tojo nicã wãtĩarẽ cõ'awĩrõmɯjãcɯ niwĩ.

Jesú cãmi boagure yɯ'rɯo'que ni'i
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Jesú Galileapɯ nirĩ cura ni'cũ masũ cãmi boagɯ Jesú tiro wa'acɯ niwĩ. Cũ tiro ejagɯ ejaque'a, a'tiro nicɯ niwĩ:

—Mɯ'u dutire yɯ'rɯogɯ ni'i. Yɯ'ure yɯ'rɯoɯa, nicɯ niwĩ.

⁴¹ Jesú cũrẽ pajaña'gũ, cũrẽ yɯ'rɯogɯ da'raña'a, a'tiro nicɯ niwĩ:

—Mɯ'urẽ yɯ'rɯoguti. Cãmi marĩgũ tojayá, nicɯ niwĩ.

⁴² Cũ tojo nirĩ curata cũ cãmi nimi'que yatipe'tia wa'acaro niwũ. Cũ a'ti upɯ tojacɯ niwĩ. ⁴³ Be'ro Jesú cũrẽ we'eritigu, tutuaro me'rã “A'tiro weeya”, nicɯ nimiwĩ.

⁴⁴ —Ne ãpẽrãrẽ wereticã'ña. Diacjũta pa'i tiropɯ mɯ'u ye cãmi yati'quere ĩ'ogũ wa'aya. Cũ mɯ'urẽ mɯ'u cãmi boasere “Pe'tia wa'a'a”, nigũsami. Cũ tojo nĩca be'ro Moisé cū ñubuepeoduti'quere o'oya. Mɯ'u tojo weecã, nipe'tirã mɯ'u cãmi yatino'quere masĩrãsama. Be'ro na me'rã nisetigusa'a tja, nicɯ niwĩ.

⁴⁵ Cũ pe'e cũ weeduti'caronojõ weeticɯ niwĩ. Wa'a, nipe'tirãpɯre cũrẽ wa'a'quere werecusiãcɯ niwĩ. Tojo

weegu Jesú masã ĩ'orõ macãrĩpũre sãjãamasĩticũ niwĩ. Te macãrĩ sumuto, masã marĩrõpũ sijacũ niwĩ. Cũ tojo weemicã, nipe'tirocjarã masã a'ti, cũrẽ ĩ'acusiãcãrã niwã.

2

Jesú sijamasĩtigũre yũ'ruo'que ni'i

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Pejeti nũmũrĩ cãmi boagũre yũ'ruo'ca be'ro Jesú apaturi Capernaupũ wa'acũ niwĩ tja. Cũ topũ nicã, ti macãcjãrã wi'ipũ nimi nise quetire tu'ocãrã niwã.

² Tojo weerã maata masã pãjãrã Jesú nirĩ wi'ipũ nerẽcãrã niwã. Ti wi'ire mu'muyũ'ruãcãrã niwã. Mejãrõta soperũ quẽ'rãrẽ mu'muyũ'ruãcãrã niwã. Ne sãjãata basioti-caro niwũ. Narẽ cũ ye bu'esere werẽcũ niwĩ.

³ Tojo weeri cura Jesú tiro ni'cũ sijamasĩtigũre ba'paritirã umũa wũawã'cãcãrã niwã. ⁴ Na masã pãjãrã nise bu'iri Jesú pu'toacãpũ ejamasĩticãrã niwã. Tojo weerã wi'i bu'ipũ mũjãa, Jesú nirõ bu'ipũ ni'cã pe seewecãrã niwã. Ti pepũ cũ sijamasĩtigũre cũ cũñarõ me'rã du'udijocãrã niwã.

⁵ Jesú na upũtu ejopeocã ĩ'agũ, dutitigũre nicũ niwĩ:

—Mu'ũ ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a, nicũ niwĩ.

⁶ Cũ tojo nicã tu'orã, topũ dujirã Moisé oja'quere bu'eri masã a'tiro wãcũcãrã niwã: ⁷ “Ã'rĩ tojo ucũticã'rõna'a. Tojo níngũ, Õ'acũrẽ ña'arõ ucũgũ weemi. ¿Cũ 'Õ'acũ weronojõ tutuagũ ni'i', ni wãcũsari? Õ'acũ ni'cũta ña'arõ wee'quere acobojomasĩmi. Ã'rĩ marĩ weronojõ upũtigũ masã ña'arõ wee'quere acobojomasĩtisami”, ni wãcũcãrã niwã. ⁸ Jesú cũ basu na wãcũsere ĩ'amasĩgũ, a'tiro nicũ niwĩ narẽ:

—¿De'ro weerã mũsã yũ'ũre ña'arõ mejẽcã wãcũti?

⁹ ¿De'ro nise pe'e diasatibutiati? ¿“Mu'ũ ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a” o “Wã'cãnu'cãña, mu'ũ cũña'-caro me'rã sijawã'cãña” nise pe'e diasaweti? “Mu'ũ ña'arõ

wee'quere acobocono'toja'a" nicã ĩ'atimigũ, ějõpeoya marĩ'i. "Wã'cãnu'cã sijawã'cãña" nicã pe'ema, cũ sijasere ĩ'atojaguru "Diacjũta ni'i", ni ějõpeono'o. ¹⁰ Tojo weegu yu'u Ō'acũ macũ masũ weronojõ uputigu yu'u tutuasere ĩ'ogũ, ã'rĩ sijamasĩtigure yu'ruoguti. Te me'rã musã yu'u masã ña'arõ wee'quere acobojomasĩsere masĩrãsa'a, nicu niwĩ.

Be'ro sijamasĩtigure a'tiro nicu niwĩ:

¹¹ —Mu'u pe'ema a'tiro nigũti. Wã'cãnu'cãña. Mu'u cũña'carore miiwua, mu'u ya wi'ipu tojaagusa'a, nicu niwĩ.

¹² Cũ tojo nirĩ curata sijamasĩtigu wã'cãnu'cãcu niwĩ. Wã'cãnu'cã, cũ cũña'carore miiwua, masã nipe'tirã ĩ'orõpu wa'a wa'acu niwĩ. Tojo weerã nipe'tirã ĩ'amarĩarã, a'tiro nicãrã niwã:

—Marĩ pacu Ō'acũ tutuayurũami. Ne ni'cãti ũsã a'tiro weesere ĩ'atirã nicãti, nicãrã niwã.

Jesú Levíre piji'que ni'i

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Jesú sijamasĩtigure yu'ruóca be'ro apaturi Galilea ditara sumutõpu wa'acu niwĩ tja. Nipe'tirã masã cũ tiropu néréca be'ro narẽ bu'ecu niwĩ. ¹⁴ Ti ditarapu wa'agu, Leví, Alfeo macũrẽ ĩ'abocacu niwĩ. Cũ romano wiogure niyeru wapaseebosari masũ nicu niwĩ. Tojo weegu cũ da'rari tucũpu dujicu niwĩ. Jesú cãrẽ ĩ'agũ, a'tiro nicu niwĩ:

—Te'a yu'u me'rã.

Tojo weegu Leví wã'cãnu'cã, cũ me'rã wa'acu niwĩ.

¹⁵ Be'ro Jesú Leví ya wi'ipu ba'agu wa'acu niwĩ. Topu pãjãrã wapaseeri masã, tojo nicã "Ña'arã nima" ni-no'rãnojõ nicãrã niwã. Pãjãrã waro nanojõ Jesure siru-tucãrã niwã. Tojo weerã na Jesú tiro cũ bu'erã me'rã dujicãrã niwã. ¹⁶ Na tojo weecã ĩ'arã, Moisé oja'quere

bu'eri masã, ãpẽrã fariseo masã Jesú na pãjãrã me'rã ba'acã ì'arã, cã bu'erãrẽ a'tiro nicãrã niwã:

—¿De'ro weegu musã bu'egu wapaseeri masã me'rã, ña'arõ weeri masã me'rã s'ì'rì, ba'ati? nicãrã niwã.

¹⁷ Jesú na tojo nicã tu'ogu, a'tiro nicã niwĩ:

—Duti moorã ocoyeri masũrẽ a'matisama. Dutitirã pũricã ocoyegure a'masama. “Añurã ni'ì” nirãrẽ a'magũ a'titiwũ. “Ña'arã ni'ì” nirá pe'ere yu'ruogu a'tiwũ, nicã niwĩ.

“Mu'u bu'erã ¿de'ro weerã be'tiweti?” Jesure ní'que ni'ì

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Ni'cã numu Juã masãrẽ wãmeyerì masũ bu'esere siruturi masã, tojo nicã fariseo masã Õ'acũrẽ ãjõpeorã, be'ticãrã niwã. Na tojo be'tiri cura ni'cãrẽrã Jesú tiro wa'a, cãrẽ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—Juã masãrẽ wãmeyerì masũ bu'esere siruturã, tojo nicã fariseo masã bu'esere siruturã Õ'acũrẽ ãjõpeorã, be'tima. ¿De'ro weerã mu'u bu'erã pe'e be'tiweti? nicãrã niwã.

¹⁹ Jesú narẽ yu'ticu niwĩ:

—¿De'ro weeacju omocã du'tegu na me'rã ní'gũ, cã pijio'cãrãrẽ bujaweti, be'tidutibosari? ²⁰ Be'ro cãrẽ ãpẽrã aperopu miãca be'ro pũricãrẽ bujaweti, be'tirãsama. Jesú, yu'u na me'rã ni'ì yujupu; yu'u na me'rã niticã pũricãrẽ be'tirãsama ní'gũ, tojo nicã niwĩ.

²¹ Apeyere queose me'rã narẽ werenemocu niwĩ. Tojo ní'gũ, ma'ma cã bu'ese me'rã toduporopu na weeseti'que a'mesu'amasitisa'a, nigũ weecu niwĩ.

—Mejãrõ su'tiro ma'ma casero, coeya marĩrĩ casero me'rã sereõ'ota basiowe'e. Tojo weecãma, ma'ma casero coecã, wejedu'osa'a. Mejãrõ su'tiro pe'ere wejetã'rẽsa'a. Nemorõ pajiri pe tã'rũnemos'a'a. ²² Tojota wa'asa'a marĩ ma'ma vino mejã ajuro wa'icũrã casero me'rã

wéeca ajuropɯ poseyecã. Pã'mɯyɯ'rɯ, ti ajuro tã'rũ, vino piostepe'tia wa'asa'a. Tojo wa'acã, vino bajudutia wa'asa'a. Ti ajuro quẽ'rã cõ'a wa'asa'a. Tojo weerã ma'ma vinorẽ ma'ma ajuropɯ poseyeno'o, nicɯ niwĩ Jesú. Dɯporopɯ weeseti'que me'rã Jesú cũ ni'cãrõacã ma'ma bu'ese morẽta basiowe'e nígũ, tojo nicɯ niwĩ.

*Sauru nicã Jesú bu'erã trigore tũ'rẽ'que nili
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)*

²³ Ni'cã nɯmɯ judío masã na soowɯari nɯmɯ nicã, Jesú cũ bu'erã me'rã trigo wesepɯ yɯ'rɯacɯ niwĩ. Cũ bu'erã ti wesepɯ yɯ'rɯarã, trigore tũ'rẽ ba'acãrã niwã. (Moisé cũ duti'caronojõta na tojo weese yajase mejẽta nicaro niwũ.) ²⁴ Tojo weecã, fariseo masã ï'acãrã niwã. Tojo weerã Jesure nicãrã niwã:

—Ĩ'aña. ¿De'ro weerã marĩ soowɯari nɯmɯrẽ da'radu-titimicã, mɯ'ɯ bu'erã tojo weeti? nicãrã niwã.

²⁵ Jesú narẽ yɯ'ticɯ niwĩ:

—Musã dɯporocjũ wiogɯ Davi cũ me'rãcjãrã ɯjaboarã wee'quere bu'etojapã. ²⁶ Davi Abiatar cũ pa'ia wiogɯ nirĩ cura Õ'acũ wi'ipɯ sãjãa, pá “Õ'acũ ye ni'i” ní'quere ba'acɯ niwĩ. Cũ me'rãcjãrã quẽ'rãrẽ dɯcawaacɯ niwĩ. Te marĩrẽ dutise a'tiro ni'i. Pa'ia dia'cũrẽ te pá ba'ata basiomícaro niwũ. Yɯ'ɯ bu'erã tere ba'arã, yɯ'rɯnɯ'cãrã mejẽta weema nígũ, tojo nicɯ niwĩ.

²⁷ Jesú yɯ'tinemocɯ niwĩ tja:

—Marĩ ye niatjere Õ'acũ marĩ soowɯari nɯmɯrẽ cũucɯ niwĩ. Ti nɯmɯ mejẽta marĩrẽ dutimasĩ'i. ²⁸ Tojo weegɯ yɯ'ɯ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upɯtigɯ soowɯari nɯmɯ dutise nemorõ dutimasĩ'i, nicɯ niwĩ Jesú.

3

Jesú omocã bu'awia'cure yu'ruo'que ni'i

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Jesú apaturi cū weewharonojōpuma judío masã na nerērī wi'ipm sãjãacu niwī. Topm ni'cū omocã bu'awia'cu nicu niwī. ² Āpērã ĵmarī soowhari nūmūrē cūrē yu'ruogusari? nírã, Jesure ī'aco'tecãrã niwã. Jesú yu'ruocã, weresãta basiorosa'a nírã, tojo ī'acãrã niwã. ³ Be'ro Jesú omocã bu'awiagure nicu niwī:

—A'tia, ā'rã nipe'tirã decopu ejanu'cãña. ⁴ Tu'ajanu'cō, to nirã āpērãrē nicu niwī:

—ĵMarī soowhari nūmū nicã añusere weeroati o ñã'ase pe'ere uati? ĵYu'ruosere uati o wējēcō'ase pe'ere uati? nicu niwī. Na nipe'tirã di'tamarīpe'tia wa'acãrã niwã. ⁵ Na yu'titicã ī'agū, ua wa'acu niwī. Na tu'osī'rīticã, bujawetise me'rã omocã bu'awiagure nicu niwī:

—Mu'ū omocãrē síoña, nicu niwī. Cū tojo nicã, omocãrē síoçu niwī. Sío, cū omocãrē yu'ruono'cupu tojacu niwī. ⁶ Be'ro fariseo masã uawija wa'acãrã niwã. Na Herode ya curuacjãrã me'rã “ĵDe'ro wee marī Jesure wējērãsari?” ni wãcūwã'cãcãrã niwã.

Ditara sumutopm pãjãrã masã nerē'que ni'i

⁷ Jesú na nerēwhari wi'ipm ní'cu cū bu'erã me'rã ditara sumutopm wa'acu niwī. Pãjãrã Galilea di'tacjãrã cūrē sirutuwã'cãcãrã niwã. ⁸ Cū peje añuse weecã tu'orã, pãjãrã masã cū tiropm wa'acãrã niwã. Judea di'tacjãrã, Jerusalécjãrã, Idumea di'tacjãrã, Jordã wãmetiri maa mu-jīpū mujãtiro pe'ecjãrã, Tiro, Sidó wãmetise macãrīcjãrã na quē'rã Jesure ī'arã wa'acãrã niwã. ⁹ Na pãjãrã nicã ī'agū, Jesú cū bu'erãrē ni'cãwū yucusu cūoyuduticu niwī. Cūrē masã tuuti'abosama ní'gū, tojo weeduticu niwī. ¹⁰ Cū pãjãrãrē yu'ruocu niwī. Tojo weerã nipe'tirã dutitirã

cūrē ñe'eña'si'rīrā, cū tiropu dia'cū tuuwā'cācārā niwā. Cūrē ñe'ese me'rā yu'rurāsa'a ni wācūrā, tojo weecārā niwā. ¹¹ Wātīa sājāno'cārā Jesure ī'arā, cū pu'to ejaque'amujācārā niwā. Ejaque'arā, a'tiro ni caricūcārā niwā:

—Mu'u Ō'acū macū ni'i, nicārā niwā.

¹² Jesú pe'e narē ne ucūdutiticu niwī. Cū Ō'acū macū nisere werebajurēri nígū, tojo weecu niwī.

Jesú cū bu'erārē bese'que ni'i
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Be'ro Jesú ūrūgūpu mujācu niwī. Topu cū bese'si'rīrārē beseacju pijiocu niwī. ¹⁴ Na cū tiropu ejacā, cū me'rā wa'ajā warore doce umuarē besecu niwī. Narē cū ye quetire weredutio'ocu niwī. ¹⁵ Wātīarē cō'awīrōsere o'ocu niwī. ¹⁶ Na a'ticūrā nicārā niwā: Simó, cūrēta Jesú pe'e Pedro wāme ō'ocu niwī. ¹⁷ Santiago, tojo nicā cū acabiji Juā na Zebedeo pō'rā nicārā niwā. Narē Boanerges wāme ō'ocu niwī. Tojo nígū, na ī'oduarā niyucā, “Βηρο Ρō'rā” nigū weecu niwī. ¹⁸ Āpērā André, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Santiago Alfeo macū nicārā niwā. Tojo nicā Tadeo, Simó celote curuacjū nicārā niwā. ¹⁹ Apī Juda Iscariote be'ropu Jesure ī'atu'tirārē o'oacju nicu niwī.

Jesure “Wātī tutuaro me'rā wātīarē cō'awīrōmi” ni uc-ja'que ni'i

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

Be'ro Jesú cū bu'erā me'rā ni'cā wi'ipū sājāacu niwī. ²⁰ Topure tja pājārā masā nerēcārā niwā. Tojo weerā ti wi'i mu'mucā, Jesú cū bu'erā me'rā ba'ata basioticarō niwū. ²¹ Tojo wa'asere Jesú acawererā tu'ocārā niwā. Cūrē maatia wa'asami nírā, pijirā wa'acārā niwā.

²² Āpērā masā Jerusalépu a'ti'cārā Moisé oja'quere bu'eri masā a'tiro nicārā niwā:

—Ā'rī Beelzebú wātīa wioḡu sājāno'cu nimi. Cū tutuaro me'rā wātīarē cō'awīrōmi, nicārā niwī.

²³ Na tojo nicā tū'ogū, Jesú narē pijio, queose me'rā werecū niwī:

—Wātī cū basu cō'awīrōmasītisami. ²⁴ Ni'cā curuacjārā ducawatirā, na basu a'mequērā masāpe'tia wa'asama.

²⁵ Ni'cā wi'icjārā ducawatirā, na quē'rā pe'tia wa'asama.

²⁶ Wātī cū yarā me'rā ducawatigū, cū quē'rā ninu'cūti-sami. Te me'rā yapatidija wa'asami.

²⁷ »Ni'cū tutuagu ya wi'ipure cūrē dū'tecūutimigū, cū yere yajamasītisami. Dū'tecūúca be'ropū yajamasīsami, nicū niwī. Jesú, yū'u wātī yū'ruoro tutuagu ni'i nígū, tojo nicū niwī.

²⁸ Be'ro ninemocū niwī:

—Diacjūta musārē wereḡuti. Ō'acū nipe'tise masā ña'arō weesere, ña'arō ucūsere acobojogūsamī. ²⁹ Espiritu Santure ña'arō ucūcā pe'ema, ne acobojotisami. Tojota acobojotiyū'ruocūsami. Bu'iritinu'cūḡūsami, nicū niwī.

³⁰ A'tere na “Wātīrē cūomi” nise bu'iri tojo nicū niwī.

*Jesú paco, tojo nicā cū acabijirā na cūrē a'ma'que ni'i
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)*

³¹ Cū tojo nirī cura Jesú paco, cū acabijirā etacārā niwā. Na sope pū'topū ejanū'cā, Jesure pijidutisōrōcārā niwā.

³² Jesú pū'to dujirā cūrē nicārā niwā:

—Mū'u paco, mū'u acabijirā sope pū'to mū'urē a'marā weepārā, nicārā niwā.

³³ Cū narē nicū niwī:

—¿Noanojō nisari yū'u paco, yū'u acabijirā? nicū niwī.

³⁴ Cū sumuto dujirārē ī'a, narē nicū niwī:

—Ā'rā pe'e yū'u paco, yū'u acabijirā weronojō nima.

³⁵ A'tiro ni'i. No'lo Ō'acū ūaro weerānojō náta yū'u acabiji, yū'u acabijo, yū'u paco weronojō nima, ni ucūcū niwī.

4

Jesú oteri masũ ye quetire queose me'rã were'que ni'i
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Apaturi Jesú ditara sumutopu bu'ecu niwĩ. Pãjãrã masã cũ pu'topu nerẽcãrã niwã. Na pãjãrã niyu'rucã ï'agũ, Jesú yucusupu mujãsãjãa, ejanujãcu niwĩ. Masã pe'e nucũporopu tojacãrã niwã. ² Be'ro narẽ peje queose me'rã bu'ecu niwĩ. Narẽ a'tiro nicu niwĩ:

³ —Ni'cũ masũ cũ ya wesepu otegu wa'asami. ⁴ Cũ otegu wẽestewã'cãcã, ma'apu apeye otese cape doque-que'asa'a. Mirĩcãa a'ti, te perire ï'aboca, ba'ape'ocã'sama. ⁵ Apeye ãtãpaga cã'rõacã di'ta cuoro bu'ipu doque-que'asa'a. Te di'ta cã'rõacã niyucã, asibusu maata marã, pi'rĩsa'a. ⁶ Be'ro mujĩpũ asimujãtiri cura di'ta boposãjãyu'rua wa'asa'a. Tojo weero nu'cõrĩ cuoti'caro nitjãrõ, maata ñaidija wa'asa'a. ⁷ Apeye otese cape pota wa'teropu buruque'asa'a. Pota pe'e tere pi'rĩyu'rua, wẽjẽcã'sa'a. Tojo weero ne ducatisimirõ, boadija wa'asa'a. ⁸ Apeye otese cape di'ta añurõpu buruque'asa'a. Te pi'rĩ, bucãamujã, peje ducatisa'a. Ni'cã ño treinta peri ducatisa'a. Ape ño sesenta peri ducatisa'a. Ape ño cien peri ducatisa'a.

⁹ Be'ro narẽ nicu niwĩ:

—O'meperi cuorãnojõ a'tere añurõ tu'oya, nicu niwĩ.

Jesure cũ bu'erã “¿De'ro weegu queose me'rã bu'eti?”
ní'que ni'i

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Be'ro Jesú cũ bu'erã doce, tojo nicã ãpẽrã cũ pu'to nirã me'rã se'saro tojaque'acu niwĩ. Cũrẽ a'tiro sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro nisĩ'rĩrõ weeati sõ'onĩ'que mu'u queose me'rã bu'e'que? ni sãrĩtiña'cãrã niwã.

¹¹ Cũ narẽ nicu niwĩ:

—Ō'acū mūsārē āpērā toduporopu masīña marīmi'quere cū wioḡu nisere masicā weemi. Yū'ure ējōpeotirāma queose me'rā wereno'o. ¹² Tojo weerā yū'u weesere ī'amirā, ī'amasīsome. Yé cjasere tū'omirā, tū'omasītirā tojarāsama. Na ña'arō wee'quere du'u dūcayutitjīarā, acoboJose sērīsome, nicu niwī Jesú.

Jesú cū queose o'o'quere “A'tiro nisī'rīrō wee'e” ni were'que ni'i

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Apeye narē ninemocu niwī:

—¿Mūsā yū'u queose o'o'quere tū'oweti? To pūrīcārē a'tere tū'otirā, ¿de'ro wee apeyepure tū'obosau? ¹⁴ Otese capere oteḡu, yé quetire wereḡu weronojō nisami. ¹⁵ Masā āpērā ma'apu otese cape burūque'a'que weronojō nisama. Na, yé quetire tū'osama. Be'ro wātī a'ti, na tū'omi'quere ē'mape'ocā'sami. ¹⁶ Āpērā ūtāpaga wa'teropu doqueque'a'que peri weronojō nisama. Yé quetire añurō e'catise me'rā tū'osama. ¹⁷ Na tojo tū'omirā, nū'cōrī marīrā weronojō nisama. Narē mejēcā wa'acā, o āpērā te quetire ējōpeose bul'iri narē tu'ticā, maata ējōpeodu'ucā'sama. ¹⁸ Āpērā otese cape pota wa'tero doqueque'a'que weronojō nisama. Yé quetire tū'oma, tū'orā pe'e. ¹⁹ A'ti ūmūco cjase pe'ere wācūyū'rūoquejocā'sama. No'o de'ro nisere ūaripejayū'rūasama. Na tojo niseti'cā, a'te narē dojorēcā'sa'a. Na tū'o'quere acobojo, dūca marīrā weronojō tojasama. ²⁰ Āpērā pe'e yé quetire tū'orā, añurō ējōpeosama. Na tojo weerā peje dūcati'ro weronojō nisama. Otese cape di'ta añurō burūque'a'que weronojō nisama. Āpērā treinta peri dūcati'caro weronojō nisama. Āpērā sesenta peri, āpērā cien peri dūcati'caro weronojō ni'bu'rosama, ni ucūcu niwī Jesú.

Jesú sī'ocja me'rã queose o'o'que ni'i

(Lc 8.16-18)

²¹ Apeye queosere werenemocu niwĩ:

—Masã sī'ocjare acaro docapɥ sī'otisa'a. Tojo nicã na cãrĩrõ docapɥ sī'odɥpotisama. Tojo weronojõ o'orã, nipe'tiropɥ sī'odutirã ɥ'muarõpɥ yoosama. ²²⁻²³ A'te weronojõ todɥporopɥ masã masĩno'ña marĩ'quere masĩno'rõsa'a. Ya'yioropɥ ní'que quẽ'rã bajarosa'a. O'meperi ɥorãnojõ a'tere añurõ tɥ'oya, nicu niwĩ. Yé queti masĩno'ña marĩmi'que be'ropɥre sī'ocja bo'reyuro weronojõ masĩpe'ticã'no'rõsa'a nígũ, tojo nicu niwĩ.

²⁴ A'tiro ninemocu niwĩ tja:

—Musã tɥ'osere añurõ tɥ'oña'nurũña. Yé quetire tɥ'o ẽjõpeo'caronojõta Õ'acũ musãrẽ tɥ'omasĩsere o'ogusami. Añurõ tɥ'orãrẽ Õ'acũ nemorõ añuse o'ogusami. ²⁵ Yɥ'ɥ bu'ese tɥ'o ẽjõpeonemorãrẽ Õ'acũ masĩse o'onemogũsami. Æpẽã yɥ'ɥ bu'esere tɥ'osĩ'rĩtibutiarã pe'ere na masĩmi'quere ẽ'mape'ocã'no'rãsama, nicu niwĩ Jesú.

Jesú otese cape bucuamujãse me'rã queose o'o'que ni'i

²⁶ Jesú apeye queose o'onemocu niwĩ:

—Yɥ'ɥ bu'ese, Õ'acũ wiogu nise ni'cũ masũ otese capere otero weronojõ ni'i. ²⁷ Otetojanu'cõ, cũ ï'anurũtimigũ, wa'a wa'asami. Be'ro ɥmucori, ñamirĩ yóacãta yu'rusa'a. Te numurĩrẽ, te ñamirĩrẽ cũ ote'que te ɥaro pĩ'rĩ bucuasa'a. Cũ tojo wa'asere masĩtisami. ²⁸ Cũ ote'que ï'anurũña marĩrõ te di'tapɥre pĩ'rĩsa'a. Ne waro pĩ'rĩwi-jamũ'tãsa'a. Be'ro pupi, be'ropɥta te peri dũca o'osa'a majã. ²⁹ Te peri ñaica be'ro cũ tere tũ'rẽgũ wa'asami. Tere tũ'rẽrĩtero ejacã, tojo weesami, nicu niwĩ Jesú.

Jesú mostaza wãmetise cape me'rã queose o'o'que ni'i

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Jesú narē werenemocu niwī:

—Ō'acū yarā pājārā sājārāsama nisere a'te queose me'rā wereguti. ³¹ A'tiro ni'i. Ni'cā mostaza cape ote'que weronojō ni'i. Ti caperota cā'caperoacā waro ni'i. ³² Tócapeacā nimirō, otéca be'ro pī'rīrōpua pajibutiacyu yucugū pī'rīsa'a. Pacase dūpūritisa'a. Mirīcūa tīgūpū acoroápesasama. Ō'acū wiogū nise oteri pe cā'peacā weronojō nu'cāsa'a. Be'ro pajicyu bucu'a'caro weronojō nipe'tiropū cū ye queti se'sa wa'asa'a. Tojo nicā pājārā cū yarā sājārāsama nígū, tojo werecu niwī.

Jesú masārē queose me'rā bu'e'que ni'i
(Mt 13.34-35)

³³ Jesú cū ye quetire bu'égu, peje queose me'rā bu'emujācu niwī. Na tu'omasīrō eجاتuaro bu'ecu niwī. ³⁴ Narē bu'égu, queose marīrō wereticā weeticu niwī. Cū bu'erā pe'ere na se'saro nicā, nipe'tisere te queosere “A'tiro nisi'rīrō wee'e”, ni werepe'omujācu niwī.

Jesú wī'rōrē, tojo nicā pā'cōrīrē yusudijō'que ni'i
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Jesú masārē otese me'rā queose wéréca numārēta na'isājāri cura cū bu'erārē a'tiro nicu niwī:

—Te'a siaquiji ditara sumutopū, nicu niwī.

³⁶ Cū tojo nicā tu'orā, na yucusū sāñacawūpū Jesure miipē'acārā niwā. Masā pe'e na ní'caropūta tojacā'cārā niwā. Apeyepawū quē'rā na me'rā pē'acaro niwū. ³⁷ Na pē'arī cura wī'rō upūtu a'ticaro niwū. Pā'cōrī yucusūpūre paaquesāamujācaro niwū. Tojo wa'acā, tiwū mirīdijaropū weecaro niwū. ³⁸ Tojo wa'ari cura Jesú pe'e siropū cū dūpoare apeyenojō me'rā ēotutjāgū cārīsāñacu niwī. Tojo wa'acā ī'arā, cū bu'erā cūrē wā'cōcārā niwā. A'tiro nicārā niwā:

—¿Ûsārē bu'egu, mu'u ī'aweti? Marī mirīrāta wee'eba, nicārā niwā.

³⁹ Na tojo nicā tu'ogu, Jesú wā'cānu'cā, wī'rōrē yusucū niwī. Pā'cōrīrē a'tiro nicū niwī:

—Di'tamarīaña, nicū niwī.

Cū tojo nicā, wī'rō di'tamarīa wa'acaro niwū. Nipe'tise yusudijape'tia wa'acaro niwū. ⁴⁰ Be'ro Jesú cū bu'erārē nicū niwī:

—¿De'ro weerā tocārō uiati? ¿Musārē ējōpeose marībutiati? nicū niwī.

⁴¹ Na uputu waro ucua'cārā nitjīarā, na basu a'merī ucūcārā niwā:

—¿Noanojō nisariba ā'rī? Cūrē wī'rō, pā'cōrīpūta tu'omaatidojacā'a, nicārā niwā.

5

Jesú wātīa sājāno'cure cō'awīrō'que ni'i

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Jesú cū bu'erā me'rā Galilea cja ditarare pē'a, Gerasa wāmetiropū pē'ajacārā niwā. ² Jesú yucūsupū ní'cū mā-jānu'cārī cura ni'cū wātīa sājāno'cū wērī'cārārē yaaropū ní'cū Jesú tiropū a'ticū niwī. ³ Cū masāperi wa'teropū ninu'cūcū niwī. Ne ni'cū cūrē dū'tecūumasīticārā niwā. Cōme dari me'rā quē'rārē ne basioticaro niwū. ⁴ Pejetiri cōme dari me'rā cū omocārīrē, cū dū'pocārīpū dū'tecūumicārā niwā. Te darire wejesuremujācū niwī. Ne ni'cū pōtēoticārā niwā. ⁵ Umūcori, űamirīrē cū űrūpagupū, masā boa'cārārē na yaa'caropū caricūsi-jamujācū niwī. Ūtāperi me'rā cū basuta cū upure dote-sija, cāmida'remujācū niwī. ⁶ Cū Jesure yoaropū ī'agūta omawā'cāti, cū tiro ejaque'acū niwī. ⁷⁻⁸ Jesú cūrē a'tiro nicū niwī:

—Wātī ā'rīpūre sāñagū wijaaya.

Cū tojo nicā tu'ogu, uputu caricūse me'rā Jesure nicū niwī:

—Jesú Õ'acũ u'musepu nigú macũ, ¿de'ro weegũ yu'ure caribogu a'tiati? Mu'u pacu i'orõpu sêr'i. Yu'ure ña'abutiario pi'eticã weeticã'ña.

⁹ Be'ro Jesú cûrê sêr'iña'cu niwĩ:

—¿De'ro wãmetiti? nicu niwĩ. Cũ pe'e yu'ticu niwĩ:

—Legión wãmeti'i. Pãjãrã wãtĩa ãsã nicã'a nígũ, tojo nicu niwĩ.

¹⁰ Jesure uputu waro “Ûsãrê ape di'tapu cõ'aõ'oticã'ña”, ni sêr'icãrã niwã. Totá tojasĩ'rĩrã, tojo nicãrã niwã. ¹¹ Tojo wa'ari cura titare ùrügũ pu'to pãjãrã yesea ba'a nu'cũcãrã niwã. ¹² Narê i'arã, wãtĩa a'tiro ni Jesure sêr'icãrã niwã:

—Ûsãrê yesea tiro o'óya. Ûsã napure sãjãarãti, nicãrã niwã.

¹³ Jesú “Tojota weeya”, nicu niwĩ. Tojo weerã na masũpure ni'cãrã wijaa, yeseapure sãjãacãrã niwã. Topure pãjãrã yesea puati mil wa'tero nicãrã niwã. Yesea wãtĩa sãjãáca be'ro opa tu'rupu omamaati, ditarapu do-queñojã, mirĩpe'tia wa'acãrã niwã.

¹⁴ Tojo wa'acã, yesea co'terã a'tiro weecãrã niwã. Na uputu ucuarã macãpu, cãpũpu omawã'cã, weresterã wa'acãrã niwã. Na werecã tu'orã, masã nipe'tirã i'arã wa'acãrã niwã. ¹⁵ Jesú tiropu ejarã, wãtĩ sãjãano'cure i'acãrã niwã. Cũ su'ti sãña, añurõ wãcũse cuogu dujicu niwĩ. Cûrê i'arã, uise me'rã nicãrã niwã. ¹⁶ Jesú masũrê wãtĩarê cõ'awirõ'quere i'a'cãrã nipe'tise cûrê wa'a'quere werecãrã niwã. Tojo nicã yeseare wa'a'que quẽ'rãrê werecãrã niwã. ¹⁷ Tere tu'orã, masã tocjãrã Jesure tutuaro me'rã “Mu'u a'ti di'tapure niticã'ña, aperopu wa'aya”, nicãrã niwã.

¹⁸ Be'ro Jesú tojo nicã tu'ogu, yucusupu mujãsjãcu niwĩ. Tojo weecã, wãtĩ cuomi'cu Jesure uputu sêr'micu niwĩ:

—Yu'u quẽ'rã mu'u me'rã wa'aguti. ¹⁹ Jesú cûrê “Te'a”, niticu niwĩ. A'tiro pe'e nicu niwĩ:

—Mu'u ya wi'ipɯ tojaagusa'a. Tojaa, mu'u acawererã nipe'tirãrẽ nipe'tise yu'u mu'urẽ wee'quere werepe'ocã'ña. Tojo nicã yu'u mu'urẽ pajaña'gũ wee'quere weregɯ wa'aya, nicɯ niwĩ.

²⁰ Tojo weegɯ cūrẽ wa'a'quere weregɯ wa'acɯ niwĩ. Decápoli wãmetise macãrĩpɯ nipe'tise Jesú cūrẽ wee'quere werecɯ niwĩ. Nipe'tirã cū weresere tu'orã, ucua wa'acãrã niwã.

Jairo macõrẽ, tojo nicã dí mejã cɯogore Jesú yu'ruo'que ni'i

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹ Jesú wãtiarẽ cõ'awĩrõca be'ro ape pã'rẽpɯ ní'cɯ pẽ'ajacɯ niwĩ tja. Pẽ'ata, dítara sumutorɯ nu'cũrĩ cura cū tiropɯ pãjãrã masã nerẽcãrã niwã. ²² Topure ní'cū na nerẽrĩ wi'i wioɯ Jairo wãmetigɯ etacɯ niwĩ. Jesure i'agũ, cū tiro ejaque'acɯ niwĩ. ²³ Cūrẽ yu'ruodutigɯ urɯtu sãrĩcɯ niwĩ:

—Yu'u macõ wẽrĩgõpɯ weeamo. Te'a yu'u me'rã. Mu'u core ñapeose me'rã yu'rugosamo. Tojo weecã, masãgõsamo, nicɯ niwĩ.

²⁴ Jairo tojo nicã tu'ogɯ, Jesú cū me'rã wa'acɯ niwĩ. Topɯ wa'acã, pãjãrã masã cūrẽ siruturã tuumaawã'cãcãrã niwã. ²⁵ Na masã pãjãrã wa'teropɯ ni'cõ numio dí mejã dutitigo nico niwõ. Co tere dutitiro doce cū'marĩ yu'rucaro niwũ. ²⁶ Duturuã pãjãrã na ocoyemicã, pũrõ waro pi'etico niwõ. Co niyeru cɯomi'quere narẽ wapayemigõ, tojaque'a wa'aco niwõ. Ne duti tu'otico niwũ. Yu'ruonojõ wa'ago, pũrõ waro wa'aco niwõ. ²⁷ Jesú masãrẽ yu'ruosere tu'oco niwõ. Tere tu'ogo, Jesú sã'ema masã wa'teropɯ ejanu'cã, cū yaro su'tirore da'raña'co niwõ. ²⁸ “Yu'u cū ya su'tiro da'raña'se me'rãta yu'rugosa'a” ni wãcũgõ, tojo weeco niwõ. ²⁹ Co da'raña'se me'rã co duti maata bu'anu'cã wa'acaro niwũ. Co basu maata tu'oña'co niwõ.

³⁰ Maata Jesú “Yũ'u tutuaro me'rã ni'cõrẽ yũ'rũoasũ”, ni tu'oña'cu niwĩ. Majãmĩ'a, masãrẽ sërĩtiña'cu niwĩ:

—¿Noa, yáro su'tiroke da'raña'ti?

³¹ Tere tu'orã, cũ bu'erã cũrẽ yũ'ticãrã niwã:

—¿Mũ'u i'aweti? Masã pãjãrã tuuwã'cãcã i'amigũ, “¿Noa, yáro su'tiroke da'raña'ti?” ¿ni sërĩtiña'ti? nicãrã niwã.

³² Na weremicã, Jesú ¿noa, yáro su'tiroke da'raña'pari? nígũ, nipe'tirãrẽ i'ama'cu niwĩ. ³³ Tojo weecã, cũ yũ'rũono'co uigo narãsãgõta, cũ tiropũ ejaque'aco niwõ. Co cũ yũ'rũo'quere masico niwõ. Tojo weego cũrẽ diacjũ wereco niwõ.

³⁴ Jesú core nicũ niwĩ:

—Mũ'u ãjõpeotjãgõ, yũ'rũono'copũ toja'a. Duti marĩgõ e'catise me'rã tojaaya, nicũ niwĩ.

³⁵ Jesú core ucũrĩ cura Jairo ya wi'icjãrã na tiropũ ejaçãrã niwã. Topũ ejarã, Jairore a'tiro nicãrã niwã:

—Mũ'u macõ wẽrĩa wa'amo. Marĩrẽ bu'egũre tocã'rõta caribodu'uya, nicãrã niwã.

³⁶ Jesú narẽ tu'ope'otimigũta, Jairore a'tiro nicũ niwĩ:

—Ucũatiguta. Tojo weronojõ o'ogũ, yũ'ũre ãjõpeoya.

³⁷ Jesú cũ me'rã pãjãrã wa'acã uaticũ niwĩ. A'ticũrã dia'cũ pijicũ niwĩ. Pedro, Santiago, cũ acabiji Juãrẽ pijicũ niwĩ. ³⁸ Jesú judío masã nerẽrĩ wi'i wioğũ ya wi'ipũ ejaçũ niwĩ. Topũ ejağũ, masã uti, ðujariwã'a caricũcusiarã pãjãrã i'acũ niwĩ. ³⁹ Ti wi'ipũ sãjãagũ, to masã pãjãrã nirãrẽ nicũ niwĩ:

—¿De'ro weerã tocã'rõ caricũ, utiti? Wĩ'magõ wẽrĩtimo. Cãrĩgõ weemo, nicũ niwĩ.

⁴⁰ Cũ tojo nicã, ti wi'ipũ ní'cãrã mejõ bujicã'cãrã niwã. Be'ro Jesú nipe'tirãrẽ wijaaduticũ niwĩ. Na wijáaca be'ro wĩ'magõ pacũre, pacore, cũ bu'erã i'tiarãrẽ co pesari tucũpũ pijisãjãacũ niwĩ. ⁴¹ Topũ sãjãtagũ, co omocãrẽ ñe'e, arameo me'rã nicũ niwĩ:

—Talita, cumi. Tojo ní'gũ, “Wí'magõ, wã'cãnu'cãña” ní'gũ, tojo nicu niwĩ.

⁴² Cũ tojo nirĩ cura wí'magõ doce cũ'marĩ cuogo wã'cãnu'cã, sijaco niwõ. Co masãcã í'arã, na ucayuy'rua wa'acãrã niwã. ⁴³ Jesú tojo wee'quere tutuaro me'rã ãpêrãrẽ ne weredutiticu niwĩ. Be'ro “Wí'magõrẽ ba'ase ecaya”, nicu niwĩ.

6

Jesú cũ ya macã Nazarepu dajatojaa'que ni'i

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Jesú Capernaupu ní'cu cũ ya macãpu tojaacã, cũ bu'erã quẽ'rã wa'acãrã niwã. ² Judío masã soowuari numu nicã, Jesú na nerẽwuari wi'ipu bu'ecu niwĩ. Pãjãrã masã cũ bu'esere tu'orã, tu'omariãcãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—¿No'opu bu'epari ã'rĩ a'te nipe'tise pejere? ¿Noa ã'rĩrẽ tocã'rõ masĩsere o'opari? ¿A'te cũ wee'lose quẽ'rãrẽ no'opu bu'epari? ³ ã'rĩ capiteru, María macũ nimi. Santiago, José, Juda, Simó ma'mi nimi. Cũ acabijirã numia quẽ'rã a'to marĩ wa'teropu nima, nicãrã niwã. Tere wãcũrã, cũrẽ ne ãjõpeosi'ríticãrã niwã. ⁴ Na tojo nicã tu'ogu, Jesú a'tiro nicu niwĩ:

—Nipe'tirã ni'cũ Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũrẽ tu'o ãjõpeosama. Cũ ya di'tacjãrã, cũ acawererã waro, cũ ya wi'icjãrã dia'cũ cũrẽ ãjõpeotisama, nicu niwĩ.

⁵ ãjõpeoti'que ye bu'iri Jesú topure peje narẽ wee'omasíticu niwĩ. A'te dia'cũrẽ weecu niwĩ. Pejetirãta dutitirãrẽ omocã ñapeo yu'rucocũ niwĩ. ⁶ Na ãjõpeoticã í'agũ, ucayuy'ruacũ niwĩ.

Jesú cũ bese'cãrãrẽ bu'edutio'o'que ni'i

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Nazare ti macã pu'toacã nise macãrĩpu bu'ecusiacũ niwĩ.

⁷ Na docere cū pu'topu pijigu, puarērā dia'cū o'ónu'cācu niwī. Narē wātīa sājāno'cārārē cō'awīrōmasīserē o'ocu niwī. ⁸ Ne apeyenojō miadutiticu niwī. Na tuacju me'rā dia'cū wa'aduticu niwī. Ne pu'enojō, ajuronojō, niyeru miadutiticu niwī. ⁹ Na sapatu sãñase caseri me'rā dia'cū, tojo nicā su'ti na sãñase me'rā dia'cū wa'aduticu niwī. ¹⁰ A'tiro nicu niwī:

—Musā wi'ipu sājāarā, ti macāpu musā niatjo pōtēorō tojaque'aya. ¹¹ No'o musārē aperopu ñe'eticā, musā ucūsere tu'osī'rīticā, tore wijawā'cāña. Tore wijarā, ti macā cjase di'ta wā'a'quere paastecō'aña. Tojo weerā musā “A'ti macācjārā bu'iritima”, ni ī'orāsa'a. Diacjūta nigūti. Ō'acū masārē beseatji nūmu nicā, ti macācjārā musārē ñe'eti'cārārē a'tiro weegusami. Sodoma, Gomorrajārārē bu'iri da're'caro nemorō narē da'regusami, nicu niwī Jesú.

¹² Cū tojo nīca be'ro na wa'a wa'acārā niwā. Wa'a, masārē “Musā ña'arō wee'quere bujaweti ducayuya”, nicārā niwā. ¹³ Tojo nicā pājārā wātīa sājāno'cārārē cō'awīrōcārā niwā. Pājārā dutitirārē u'se me'rā wa're, narē yu'rūomujācārā niwā.

Juā masārē wāmeyeri masūrē tojo wee wējēcārā niwā nise ni'i

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Nipe'tiropu Jesú weesere tu'ose'sa wa'acārā niwā. Herode ti di'ta wiogu quē'rā tu'ocu niwī. Tere tu'ogu, a'tiro nicu niwī:

—Juā masārē wāmeyeri masū wējēno'cupu nimigū, masāgū masāpī. Tojo weetigu mejēta cū peje waro wee'otutuayurūami, nicu niwī.

¹⁵ Āpērā pe'le a'tiro nicārā niwā:

—Nitimi. Cū duporocjūpu Ō'acū ye quetire weremu'tārī masū Elía masāgū masāpī, nicārā niwā.

Tojo nicã tja ãpẽrã a'tiro nicãrã niwã:

—Dũporocjãrã Ô'acũ ye quetire weremũ'tãrĩ masã weronojõ nígũ nisasami, nicãrã niwã.

¹⁶ Na tojo nicã tu'ogu, Herode nicũ niwĩ:

—Todũporo yu'ũ dũpoa dutesureduti'cũ Juã wãmeyeri masũ nisami. Cũta ni'cãrõacãrẽ masãpĩ, nicũ niwĩ.

¹⁷ Herode todũporopũ Herodía wãmetigo ye bu'iri Juãrẽ bu'iri da'reri wi'ipũ miaa, dũ'tecũuduticũ niwĩ. Herodía cã acabiji Felipe nũmo nico niwõ. Tojo nimicã, Herode pe'e cã acabiji catimicã, core ã'ma, nũmoticũ niwĩ. ¹⁸ Cũ tojo weecã ã'agũ, Juã wãmeyeri masũ Herodere a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũ'ũ acabiji nũmorẽ nũmoticã, ña'a ni'i. Core cõtoticã'ña, nicũ niwĩ.

¹⁹ Cũ tojo nise bu'iri Herodía Juã me'rã a'pepũrĩgõ, cãrẽ wẽjẽsĩ'rĩco nimiwõ. Tojo wãcũmigõ, wẽjẽmasĩtico niwõ. ²⁰ Herode pe'e Juãrẽ aũgũ, bu'iri moogũ nimi nígũ, nũcũĩ'ase me'rã tu'oña'cũ niwĩ. Tojo weegũ co ña'arõ weesĩ'rĩsere weeduticũ niwĩ. Juã ucũsere tu'omasĩtimigũ, aũurõ tu'sase me'rã tu'ocũ niwĩ, tu'ogu pe'e. ²¹ Herodía Juãrẽ ã'atu'tigo nitjãgõ, Herode cã ba-juáca nũmũ bosennũmũ weeri cura Juãrẽ co wẽjẽsĩ'rĩ'quere bocaejapejaco niwõ. Ti nũmũrẽ Herode bosennũmũ wéegũ, cã me'rã da'rarãrẽ pijinerẽcũ niwĩ. Tojo nicã surara wiorãrẽ, Galilea di'tacjãrã wiorã nirãnojõrẽ pijiocũ niwĩ. Pijio, narẽ sũ'ori ba'acũ niwĩ. ²² Na ba'aropũ Herodía macõ sãjãa, basãĩ'oco niwõ. Co basãĩ'osere Herode, ãpẽrã cã me'rã ba'adujirã tu'sayũ'rũacãrã niwã. Tojo weegũ Herode nicũ niwĩ core:

—No'o mũ'ũ nasenojõrẽ sãrĩcã, mũ'ũrẽ o'oguti, nicũ niwĩ.

²³ Tojo weegũ masã ã'orõpũ “Nisooro marĩrõ no'o yu'ũ dutiri di'ta deco me'rã mũ'ũ sãrĩcã, o'omasĩ'ĩ”, nicũ niwĩ.

²⁴ Be'ro co paco tiro wa'a, sãrĩtiña'co niwõ:

—Ma'u, ¿ñe'enojõrẽ sêrĩgõsari cãrẽ? nico niwõ.

Co paco ym'tico niwõ:

—Juã wãmeyeri masũ ya dũpoare dũtesure miitudutiya, nico niwõ.

²⁵ Be'ro maata Herode tiropu wa'a, cãrẽ nico niwõ:

—Ni'cãrõacãta bapapu Juã wãmeyeri masũ ya dũpoare dũtesure misãa o'oya, nico niwõ.

²⁶ Co tojo nicã tu'ogu, Herode bujawetiyu'ruacu niwĩ. Cũ nipe'tirã to nerẽcãrã tu'oropu “No'o mu'u sêrĩsere o'oguti” nĩcu niyucã, de'ro weeta basioticaro niwũ. Tojo weegu cũ “O'owe'e”, nĩmasĩticu niwĩ. ²⁷ Be'ro maata ni'cũ surarare Juã ya dũpoare dũtesure miitudutio'ocu niwĩ. ²⁸ Tojo weegu surara bu'iri da'reri wi'ipu wa'a, Juã ya dũpoare dũtesure, bapapu misãa miacu niwĩ. Be'ro cũ Herode core o'ocu niwĩ. Co pe'e quẽ'rã co pacopure o'oturiaco niwõ.

²⁹ Juãrẽ tojo weese quetire tu'orã, cũ bu'esere sirutu'cãrã cũ upure mii, yaarã wa'acãrã niwã.

*Jesú ni'cãmocusetiri mil umuarẽ ba'ase eca'que ni'i
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)*

³⁰ Jesú besecũcãrã na bu'ecusiaca be'ro Jesú tiropu dajacãrã niwã. Daja, cũ tiro nerẽcãrã niwã. Nipe'tise na wee'quere, masãrẽ bu'e'quere werẽcãrã niwã. ³¹ Tu'ajanu'cõca be'ro Jesú narẽ “Te'a sijãcatirã masã marĩrõpu”, nicu niwĩ.

Masã na tiropu na'irõ wa'amujãyucã, na ba'anucũaticãrã niwã. ³² Tojo weegu Jesú, cũ bu'erã me'rã na se'saro yucusupu mujãsãjãa, masã marĩrõpu wa'acãrã niwã. ³³ Pãjãrã na wa'acã ã'acãrã niwã. Tojo weerã Jesure ã'a'cãrã, cũ wa'aropu nipe'tise macãrĩcjãrã omasirutuwã'cãcãrã niwã. Na dũporo na pẽ'atatjore yucuetojacãrã niwã. ³⁴ Be'ro Jesú yucusupu sãña'cu dujinu'cãgũ, masã pãjãrãrẽ ã'agũ, pajaña'cu niwĩ. “Oveja

co'tegũ moorã weronojõ nima", ni tu'oña'cũ niwĩ. Tojo weegũ narẽ peje bu'enũ'cãcũ niwĩ. ³⁵ Ñamica'apũ cũ bu'erã cũ tiro eja, a'tiro nicãrã niwã:

—Ñamica'apũ ni'i. A'topũre ne masã marĩma. ³⁶ Tojo weegũ masãrẽ macãrĩpũ no'o pu'to nise macãrĩpũ to-jaadutiya. Topũ duuba'arã wa'ato. Ba'ase mooma, nicãrã niwã.

³⁷ Jesú narẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Musã narẽ ba'ase ecaya.

Na pe'e cũrẽ yũ'ticãrã niwã:

—¿Ocho mujĩpũrĩ cjãrõ da'rawapata'ase me'rã ãsã pá duurã wa'arãsari ã'rãrẽ ecajã? nicãrã niwã.

³⁸ Jesú narẽ yũ'ticũ niwĩ:

—¿Musã dicuse pá cuoti? Í'arã wa'aya.

Na í'atoja, cũrẽ werecãrã niwã:

—Ni'cãmocuse pá, tojo nicã pũarã wa'i niama, nicãrã niwã.

³⁹ Be'ro ni'cãrẽ cururi masãrẽ tá bu'ipũ dujuditicũ niwĩ. ⁴⁰ Tojo weerã na ni'cãrẽ cururire cien masã dujicãrã niwã. Apeye cururire cincuenta masã dujibũrocãrã niwã. ⁴¹ Be'ro Jesú te ni'cãmocuse pãrẽ, na wa'i pũarãrẽ mii, ã'mũarõpũ í'amorõ, cũ pacũ Ô'acũrẽ e'catise o'ocũ niwĩ. Tu'ajanũ'cõ, pãrẽ pe'este, cũ bu'erãrẽ masãrẽ etidutigũ o'ocũ niwĩ. Wa'i quẽ'rãrẽ mejãrõta weecũ niwĩ. ⁴² Nipe'tirã ba'a yapicãrã niwã. ⁴³ Be'ro doce pi'seri na ba'adu'a'quere seeneocãrã niwã. ⁴⁴ Tere ba'a'cãrã ãmũa se'saro ni'cãmocũsetiri mil nicãrã niwã.

Jesú acopũ sija'que ni'i

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Jesú masãrẽ ba'ase ecãca be'ro maata cũ bu'erãrẽ ditarapũ pẽ'ayuditicũ niwĩ. Narẽ cũ dũporo Betsaidapũ ejayudutigũ o'ócũ niwĩ. Cũ pe'e masãrẽ we'eritigũ

weecu niwĩ. ⁴⁶ Narẽ we'eritica be'ro ñrũgũru ñubuegu mujãcu niwĩ. ⁴⁷ Na'íca be'ro yucusu ditara decopu nicaro niwũ. Jesú pe'e majãrõpũre ni'cũta nicu niwĩ. ⁴⁸ Wĩ'rõ na pẽ'arõta wẽepõteocarõ niwũ. Tojo weegu Jesú na wajawã'cãmasiticã í'acu niwĩ. Bo'remujãtiri cura Jesú na tiropu wa'agu, acopu sijawã'cãcu niwĩ. Cã'rõ narẽ yu'rũacu nimiwĩ. ⁴⁹ Tojo wa'ari cura cũ acopu sijawã'cãticã í'acãrã niwã. Cũrẽ í'arã, masũ wẽrĩ'cu wãtĩ nisami nĩrã, caricũcãrã niwã. ⁵⁰ Na nipe'tirã cũrẽ í'arã, ucũape'tia wa'acãrã niwã. Tojo weegu Jesú maata narẽ a'tiro niquejocu niwĩ:

—Wãcũtutuaya. Yu'u ni'i. Uiticã'ña, nicu niwĩ.

⁵¹ Be'ro na sãnapjũru mujãsãjãcu niwĩ. Cũ mujãsãjãrĩ cura wĩ'rõ dítamarĩa wa'acaro niwũ. Tere í'arã, upũtu ucua, í'amarĩacãrã niwã. ⁵² Pá me'rã cũ wee'í'o'quere na añurõ waro tũ'omasĩbutiaticãrã niwã yujũru. Tojo weerã ucũayũ'rũacãrã niwã.

Jesú Genesarepu dutitirãrẽ yu'rũo'que ni'i
(Mt 14.34-36)

⁵³ Na ti ditarapũre pẽ'a, Genesare wãmetiropu ejacãrã niwã. Topu ejarã, na yawu yucusure du'tepo'o, majãcãrã niwã. ⁵⁴ Topu na majãñ'cãrĩ cura tocjãrã maata Jesure í'amasĩcãrã niwã. ⁵⁵ Tojo weerã na nipe'tiropu omawã'cã, dutitirãrẽ na cũñase me'rã Jesú no'o wa'aro miamujãcãrã niwã. ⁵⁶ No'o cũ wa'ari macãpu, sumutopu, cãpũpu, no'o bajuyoro cũ yu'rũatjopu dutitirãrẽ miaa, cũumujãcãrã niwã. Jesure a'tiro sẽrĩcãrã niwã:

—Mu'u quẽ'rã ãsãrẽ cã'rõ mu'u yaro su'tiroke ñe'eña'-duticureya, nicãrã niwã. Nipe'tirã ñe'eña'cãrã duti yu'rũno'pe'tia wa'acãrã niwã.

7

Masārē ña'arō wa'acā weese ni'i
(Mt 15.1-20)

¹ Ni'cā n̄m̄m̄ fariseo masā, tojo nicā ni'cārērā Moisé oja'quere bu'eri masā Jesú tirop̄m̄ ejacārā niwā. Na Jerusalé̄p̄m̄ ní'cārā wa'acārā niwā. ² Jesú bu'erārē ni'cārērārē omocoetimirā ba'acā ī'acārā niwā. Ba'ase ð̄poro na weew̄aronojō weeticārā niwā. Tojo weerā ña'arā weronjō ī'ano'cārā niwā. ³ Fariseo masā, nipe'tirā judío masā na ñec̄s̄m̄m̄ weem̄jāti'quere a'tiro weesirutucārā niwā. Pejetiri omocoeca be'rop̄m̄ dia'cū ba'acārā niwā. ⁴ Na ba'ase duurā eja'cārā quē'rā mejārōta weecārā niwā. Na ñec̄s̄m̄m̄ wee'caronjōta weesirutucārā niwā. Na sī'rīse pare, piosāse pare, cōme me'rā wee'quepar̄re, na soo dujisere coem̄jācārā niwā. Na tojo weetirā, Ō'acū ī'orōp̄m̄ ña'arā nibosa'a nírā, tojo weecārā niwā. ⁵ Tojo weerā Jesú bu'erā omocoeticā ī'arā, Jesure sērītiña'cārā niwā:

—¿De'ro weerā m̄'u bu'erā marī ñec̄s̄m̄m̄ weem̄jāti'quere weesirutuwetí? Na omocoetimirā ba'arā, ña'arō weerā weema, nicārā niwā.

⁶ Jesú narē yu'tic̄m̄ niwī:

—Diac̄j̄ta m̄s̄rē Isáa ð̄poroc̄j̄p̄m̄ Ō'acū ye quetire werem̄'tārī masū a'tiro ni ojac̄m̄ niwī:

“Ā'rā masā usero me'rā dia'cū yu'ure ējōpeoma. Na tu'oña'se waro pe'e no'op̄m̄ nirō nisa'a.

⁷ Tojo weerā na yu'ure ñubuepeose wapamarī'i.

Na bu'ese yu'u dutise mejēta ni'i.

Masā dutise ni'i”, nic̄m̄ niwī Ō'acū, ni ojac̄m̄ niwī.

⁸ M̄s̄ā, masā na weem̄jāti'quere weesiruturātirā, Ō'acū dutise pe'ere du'ucū'u, ni yu'tic̄m̄ niwī.

⁹ A'tiro ninemoc̄m̄ niwī:

—Musã ñecũsumua weemujãti'quere weesiruturã, me'rĩse me'rã Õ'acũ dutise pe'ere weewe'e. ¹⁰ Moisé a'tiro nicu niwĩ: “Musã pacu, musã pacore ejõpeoya. Narẽ ña'arõ ucũgũnojõrẽ wẽjẽcõ'ato”, nicu niwĩ. ¹¹ Musã pe'e masãrẽ a'tiro weeduti'i. “Musã pacure o musã pacore na apeyenojõ sêrĩcã, weetamusĩ'rĩtirã, ‘Corbán ni'i', niña.” Tojo nĩrã, “Nipe'tise ãsã cõose musãrẽ weetamubo'quere Õ'acũrẽ o'o'quepu ni'i” nidutirã, tojo nisa'a. ¹² Musã tojo nĩrã, pacure, pacore “Ne weetamumasĩtisa'a”, nĩrã weesa'a. ¹³ A'tiro wãcũrã, Õ'acũ dutisere tojowaro ã'acõ'abutiãcã'a. Musã ñecũsumua weemujãti'quere wéerã, tojota pẽ'rĩpejasirutu'u. Apeye peje na wee'quenojõrẽ weesirutubajaque'a'a, nicu niwĩ.

¹⁴ Narẽ tojo nĩca be'ro Jesú masãrẽ pijio, nicu niwĩ:

—Yé cjasere tu'omasĩrãti nĩrã, tu'orã a'tia. ¹⁵ Marĩ ãsero me'rã ba'ase mejẽta Õ'acũ ã'orõpu marĩrẽ ña'arõ wa'acã wee'e. Tojo weronojõ o'oro, marĩ ya ãsero wijatise pe'e ña'arõ wa'acã wee'e. ¹⁶ O'meperi cõorãnojõ a'tere añurõ tu'oya, nicu niwĩ.

¹⁷ Be'ro Jesú pãjãrã tiropu nĩ'cu wa'acu niwĩ. Wa'a, wi'lipu sãjãacu niwĩ. Be'ro topu cũ queose were'quere cũ bu'erã sêrĩtiña'cãrã niwã. ¹⁸ Jesú narẽ yu'ticu niwĩ:

—¿Musã quẽ'rã a'tere tu'omasĩweti? Nipe'tise marĩ ba'asõrõsenojõ Õ'acũ ã'orõpu marĩrẽ ña'arõ wa'acã wee'e. ¹⁹ Te marĩ ba'asõrõse ejeripõ'rãpu wa'atisa'a. Paagapu ba'asõrõno'o. Be'ro yu'rũwija wa'asa'a, nicu niwĩ.

Tojo nĩgũ, nipe'tise ba'ase añuse ni'i nĩgũ, tojo nicu niwĩ.

²⁰ Jesú apeye werenemocu niwĩ:

—Masũpure wijase pũrĩcã cũrẽ ña'arõ wa'acã wee'e. ²¹ A'tiro ni'i. Marĩ ña'arõ wãcũse po'peapu ã'pocãtiwijatisa'a. Apĩ nũmorẽ a'metãrãsi'rĩse,

numiarẽ ña'arõ weese, masãrẽ wějěcõ'ase ña'ase ni'i. ²² Tojo nicã yajase, apeyenojõrẽ ɰaripejase, ăpěrãrẽ ña'arõ weese, ăpěrãrẽ weesoose, marĩ ña'arõ weesere du'utise wăcũseputa wijati'i. Apeye tja, ɰose, ăpěrãrẽ ña'arõ ucũse, ăpěrã yu'ruoro tu'oña'se, marĩ no'o ɰaro weema'ase, te quẽ'rã wăcũseputa wijati'i. ²³ A'te nipe'tise ña'ase po'peapu wijati'i. Te pũrĩcã Ô'acũ i'lorõpu masãrẽ ña'arõ wa'acã wee'e, ni werecu niwĩ.

Judío masõ nitigo ape di'tacjõpu Jesure ẽjõpeo'que ni'i
(Mt 15.21-28)

²⁴ Jesú Genesarepu ní'cu Tiro, Sidó wămetise macãrĩpu wa'acũ niwĩ. Topure ăpěrã masĩticã'to nĩgũ, ni'cã wi'ipũ sãjãacu niwĩ. Tojo weemigũ, masĩcã'no'cu niwĩ. ²⁵ Maata wătĩ sãjãno'co paco Jesú topu niapu nisere masĩco niwõ. Co a'ti, cũ weetamusere sěrĩgõtigo, Jesú tiropu cũrẽ ẽjõpeogo, ejaque'aco niwõ. ²⁶ Co ape macăcjõ Sirofenici-acjõ nico niwõ. Be'ro Jesú tiropu eta, wătĩ co macõpũre nigũrẽ cõ'awĩrõdutico niwõ. ²⁷ Jesú core nicũ niwĩ:

—Wĩ'marã pe'ere ecamũ'tãrõua'a. Marĩ na ba'amũ'tătimicã, ba'asere ẽ'ma, diayiare doquecũucã ña'a ni'i, nicũ niwĩ. A'tiro nĩgũ, tojo nicũ niwĩ. Judío masã pe'ere weetamumu'tãrõua'a. Be'roputa judío masã nitirãrẽ weetamurõua'a nĩgũ, tojo nicũ niwĩ.

²⁸ Co cũrẽ yu'tico niwõ:

—Yu'u wiogu, tojota ni'i, nĩrõ. Diayiaputa mesa doca dujirã põ'rã ba'acã burudijasere ba'asama, nico niwõ. Judío masã nitirã quẽ'rã cã'rõ mu'u añurõ weesere ñe'e-masĩma nĩgõ, tojo nico niwõ.

²⁹ Co tojo nicã, Jesú yu'ticu niwĩ:

—Mu'u añurõ wăcũ'u. Wătĩ mu'u macõpũre ní'cure cõ'awĩrõtoja'a. Wa'agosa'a, nicũ niwĩ.

³⁰ Be'ro co wi'ipɯ tojaa wa'aco niwō. Topɯ tojaatago, co macōrē co cūñarōpɯ pesacā ī'aco niwō. Wātī copɯre nimi'cɯ wijaatojacɯ niwī.

Jesú tɯ'otigure, ucūmasīfigure yɯ'rɯo'que ni'i

³¹ Jesú Tiro wāmetiropɯ ní'cɯ wijawā'cācɯ niwī. Topɯ wijawā'cāgū, Sidó wāmetiropɯ, Decápoli nise macārīpɯ yɯ'rɯacu niwī. To yɯ'rɯaa, Galilea cja ditarapɯ ejacu niwī. ³² Topɯ ni'cū tɯ'otigure, añurō ucūwīrōmasīfigure Jesú tiro miacārā niwā. Jesure “Cūrē ñapeo yɯ'rɯoya”, nicārā niwā. ³³ Tojo weegɯ Jesú cūrē apero, masā ī'atīropɯ miacɯ niwī. Topɯ cū ye omopicarire tɯ'otigu ye o'meperipɯ sīosōrōcɯ niwī. Be'ro ɯ'seco e'opeo, cū ya ñe'merōrē ñapeocɯ niwī. ³⁴ Be'ro ɯ'mɯsepɯ ī'amorō ejerisājā, arameo me'rā a'tiro nicɯ niwī:

—Efata. “Pārīña” ní'gū, tojo nicɯ niwī.

³⁵ Cū tojo nise me'rā cū ye o'meperi pārīa wa'acaro niwā. Cū ya ñe'merō ca'bia wa'a, añurō ucūmasīcɯ niwī. ³⁶ Tu'ajanɯ'cō, Jesú narē “Ne ãpērārē wereticā'ña”, nicɯ nimiwī. Cū narē “Ne cā'rō weretibutiacā'ña” nimirā, na nemorō werepācārā niwā. ³⁷ Na ɯpɯtɯ ī'amarīa, a'tiro nicārā niwā:

—Nipe'tisere añurō weemi. Masā tɯ'otirāpɯreta tɯ'ocā weesājāmi. Ucūtīrāpɯreta ucūcā weesājāmi, nicārā niwā.

8

Jesú ba'paritisetiri mil ɯmɯarē eca'que ni'i

(Mt 15.32-39)

¹ Jesú masārē yɯ'rɯocaterore pājārā masā cū tiropɯ nerēcārā niwā. Be'ro na ba'ase toja wa'acārā niwā. Tojo wa'acā ī'agū, Jesú cū bu'erārē pijio, nicɯ niwī:

² —Yɯ'ɯ ã'rārē pajaña'a wa'asa'a. Na marī me'rā niró i'tia nɯmɯ yɯ'rɯ'ɯ. Tojo weerā na ba'ase toja wa'ama. ³ Na ye wi'seripɯ yɯ'ɯ tojaaduticā, ɯjaboarā ma'apɯ tɯ'omasīse

pe'tique'a wa'abosama. Āpērā yoabutiropu a'ti'cārā nima, nicu niwī Jesú.

⁴ Be'ro cū bu'erā Jesure yu'ticārā niwā:

—Marī a'to masā marīrōpūre ¿de'ro wee ā'rā pājārārē ba'ase boca ecabosari? nicārā niwā.

⁵ Jesú narē sērītiña'cu niwī:

—¿Dicusepaga pá cuoti?

Na yu'ticārā niwā:

—Sietepaga cuo'lo, ni yu'ticārā niwā.

⁶ Tojo nica be'ro Jesú masārē dujiduticu niwī. Cū tepagare mii, cū pacu Ō'acārē e'catise o'ocu niwī. Be'ro, pe'é, cū bu'erārē masārē etidutigu o'ocu niwī. Na masāpūre etituriacārā niwā. ⁷ Wa'i o'majārācārē pejetirācā cuocārā niwā. Jesú na quē'rārē cū pacure e'catise o'otoja, mejārōta tja etiduticu niwī. ⁸ Nipe'tirā ba'a yapiyu'rūacārā niwā. Be'ro siete pi'seri na ba'adu'a'quere seeneo, miisāacārā niwā. ⁹⁻¹⁰ Topu ba'a'cārā ba'paritisetiri mil wa'tero umua nicārā niwā. Be'ro narē na ye wi'seripu tojaadutigu, Jesú cū bu'erā me'rā yucusupu mājāsājāa, Dalmanuta wāmetiropu wa'a wa'acu niwī.

Jesure fariseo masā Ō'acū tutuaro me'rā wee'odutimi'que ni'i

(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Jesú cū bu'erā me'rā Dalmanutapu etacu niwī. Topu fariseo masā Jesure tutuaro me'rā ucūcārā niwā. ¿Diacjūta Ō'acū macū nimiticū? nírā, cūrē Ō'acū tutuaro me'rā wee'oduticārā niwā. ¹² Jesú na tojo nisere caributi, tu'satigu, narē nicu niwī:

—Aa. ¿De'ro weerā a'tocaterocjārā wee'odutisari? Diacjūta nigūti. Ne cā'rō narē wee'osome, nicu niwī.

¹³ Be'ro narē cō'awā'cāgū, yucusupu apaturi mājāsājāa, ape pā'rēpu pē'a wa'acu niwī.

Jesú queose o'o'que ni'i

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Ape pã'rêpũ pẽ'arã, Jesú bu'erã na ba'atjere miaticãrã niwã. Pã' ni'cãgãta cuocãrã niwã. ¹⁵ Be'ro Jesú narẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Fariseo masã, tojo nicã Herode na ye levadura pá bucuacã weesere musã tu'omasĩña, nicũ niwĩ.

¹⁶ Cũ bu'erã cũ nisere tu'otirã, na basu nicãrã niwã:

—Marĩ pá moccã, tojo nisami, nicãrã niwã.

¹⁷ Jesú na tojo nisere masĩgũ, a'tiro nicũ niwĩ:

—¿De'ro weerã musã “Ba'ase moo'o”, niti? ¿Musã tu'omasĩweti yujupũ? Musã ejeripõ'rã butiyu'rua'a.

¹⁸ Musã ye caperi me'rã ã'a'a. Musã ye o'meperi me'rã tu'o'o. ¿Tojo weemirã, yu'u todũporopũ wee'quere wãcũtibusatiati? ¹⁹ Todũporopũ ni'cãmocũsetiri mil masãrẽ ni'cãmocũsepaga pá me'rã ecawũ. ¿Dicũse pi'seri na ba'adu'a'quere seeneorĩ? nicũ niwĩ.

Cũ bu'erã cãrẽ yu'ticãrã niwã:

—Doce pi'seri seesãawũ, ni yu'ticãrã niwã.

²⁰ Jesú narẽ ninemocũ niwĩ:

—Apeye quẽ'rã sietepaga pá me'rã ba'paritisetiri mil masãrẽ ecawũ. Tita quẽ'rãrẽ ¿dicũse pi'seri seeneono'rĩ? nicũ niwĩ.

Na cãrẽ yu'ticãrã niwã:

—Siete pi'seri seeneono'wũ, nicãrã niwã.

²¹ Na tojo nica be'ro Jesú narẽ nicũ niwĩ:

—To pũrĩcã tere masĩmirã, ¿de'ro weerã tu'omasĩweti yujupũ? nicũ niwĩ.

Jesú Betsaidapũ caperi ã'atigure yu'ruo'que ni'i

²² Jesú cũ bu'erã me'rã ditarare pẽ'a, ape pã'rẽ Betsaida wãmetiri macãpũ pẽ'ajacãrã niwã. Topũ na ejacã, Jesú tiro ni'cũ caperi ã'atigure miiejacãrã niwã. Na Jesure a'tiro sãrĩcãrã niwã:

—Ā'rīrē ñapeo yu'rwoya, nicārā niwā. ²³ Tojo weegu Jesú caperi ī'atigu ya omocāpu ñe'e, macā sumutorpu tūawā'cācu niwī. Be'ro Jesú cū ye u'seco me'rā caperipu tuuwa'recu niwī. Tojo weetojanu'cō, Jesú omocārī me'rā cū ye caperire ñapeocu niwī. Be'ro cūrē sērītiña'cu niwī:

—¿Mu'urē apeyenojō bajumitito? nicu niwī. ²⁴ Cū, cū ye caperire ī'apāa, a'tiro nicu niwī:

—Masārē ī'a'a, ī'agū. Yucupagu weronojō bajurā sijacā ī'a'a, nicu niwī.

²⁵ Cū tojo nicā tu'ogu, Jesú cū ye caperipu apaturi ñapeonemocu niwī. Toputa cū añurō waro ī'abutiacu niwī. Nipe'tisere queoro ī'acu niwī. ²⁶ Be'ro Jesú cūrē cū ya wi'ipu o'ótōrōgū, a'tiro nicu niwī:

—Macāpu wa'aticā'ña. Ne ni'cū tocjūrē yu'u mu'urē yu'rwo'quere wereticā'ña, nicu niwī.

*Pedro Jesure “Mu'u Ō'acū bese'cuta ni'i” ní'que ni'i
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)*

²⁷ Be'ro Jesú cū bu'erā me'rā Cesarea Filipino wāmetiri macā pu'to nise macārīpu wa'acārā niwā. Na to wa'aropu cū bu'erārē sērītiña'cu niwī:

—¿De'ro masā ucūti yu'ure? nicu niwī.

²⁸ Na cūrē yu'ticārā niwā:

—Āpērā mu'urē “Juā wāmeyeri masū nimi”, nima. Āpērā “Dūporocjūpu Ō'acū ye queti weremu'tārī masū Elía nimi”, nima. Āpērā “No'o nigū Ō'acū ye queti weremu'tārī masū nigū nisasami”, nima, nicārā niwā.

²⁹ Be'ro Jesú narē sērītiña'nemocu niwī tja:

—¿Musā waro, yu'ure de'ro wācūti? nicu niwī. Cū tojo nicā, Pedro yu'ticu niwī:

—Mu'u Ō'acū bese'cu Cristo ni'i, nicu niwī.

³⁰ Pedro tojo ní'quere Jesú ne āpērārē weredutiticu niwī.

Jesú cū wēriatjere were'que ni'i
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Tu'ajanu'cō, cū bu'erārē a'tiro ni bu'enu'cācu niwī:

—Yu'u Ō'acū macū masū weronojō uputigu pūrō pi'etigusā'a. Tojo nicā judío masā bu'cārā, pa'ia wiorā, Moisé oja'quere bu'eri masā yu'ure uatirāsama. Yu'ure wējērāsama. Na tojo weemicā, i'tia nūmu be'ro masāgūsa'a, nicu niwī. ³² Narē tu'ota basioro wereme'ricā'cu niwī. Tere tu'ogu, Pedro aperopu Jesure pijiwā'cā, tu'ticu niwī. ³³ Be'ro Jesú majāmi'ā, cū bu'erārē ī'a, Pedore tu'ticu niwī:

—Wa'aya. Mu'u wātī weronojō ucū'u. Mu'u Ō'acū wācūserē masīwe'e. Masā na wācūwūronojō wācū'u, nicu niwī.

³⁴ Be'ro Jesú cū bu'erārē, tojo nicā masārē pijio, wercu niwī:

—No'o yu'ure ējōpeosirutugūnojō cū weesī'rīrōnojō weeticā'to. Yu'u uaro pe'e weeato. No'o yu'ure sirutu'sī'rīgū “Jesure ējōpeogu, wēribosau” nitigūta siruato. ³⁵ Yu'ure ējōpeose me'rā űa'arō yu'rusī'rītigu, yu'ure ējōpeodu'ugūnojō pecame'epu bajuriono'gūsami. Apī wējēsere uiti, yu'ure ējōpeonu'cūgūnojō pe'e yu'u me'rā catinu'cūgūsami. ³⁶ Ni'cū a'ti turi cjase nipe'tisere wapata'a, cū ejeripō'rā pe'ere bajuriogu, űñ'enojōrē wapata'abosari? ³⁷ Pecame'epu wa'agu, cū ya ejeripō'rārē de'ro wee wapayewīrōmasītisami. ³⁸ A'ti turicjārā masā űa'arō weeri masā yu'ure ējōpeotirā nima. Na wa'teropu yu'ure, tojo nicā yé quetire bopoyasāticā'ña. Musā bopoyasācā, yu'u Ō'acū macū masū weronojō uputigu a'tiro weegusa'a. A'ti turipure yu'u pacu asistese me'rā, cūrē wereco'terā me'rā apaturi a'tigu, yu'u quē'rā musārē bopoyasāgūsa'a, nicu niwī.

9

¹ Jesús masārē, tojo nicā cū bu'erārē bu'éca be'ro apeye ninemocū niwī narē:

—Diacjū māsārē wereguti. Ni'cārērā a'topū nirá yu'u tutuaro me'rā wiogū sājāgū a'ticā ī'atimirā, wērísome, nicū niwī.

*Jesú cū bajuse ducayu'que ni'i
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)*

² Ni'cā semana be'ro Jesús ūrūgū ũ'muacjupū mujācū niwī. Tigūpūre wa'agū, Pedro, Santiago, Juā na se'sarore miacū niwī. Topū na ī'orōpū Jesús cū bajusere ducayucū niwī. ³ Cū su'ti asistea wa'acaro niwū. Pūrō butise wa'acaro niwū. Ne a'topūre te butise weronojō masā su'ti coetima. ⁴ Tojo wa'ari cura Elía, Moisé bajuanū'cā, Jesús me'rā ucūcā ī'acārā niwā. ⁵⁻⁶ Tere ī'arā, cū bu'erā ũcayū'rūa wa'acārā niwā. Tojo weegū Pedro de'ro ní-masītigū, ucūquejocū niwī. A'tiro nicū niwī:

—Wiogū, marī a'topū nicā añuyū'rūa'a. I'tia wi'iacā weerā. Ni'cā wi'i mū'u ya wi'i, ape wi'i Moisé ya wi'i, ape wi'i Elía ya wi'i weerā, nicū niwī Pedro.

⁷ Be'ro ni'cā curua o'mecurua dijati, narē tuubi'acā'caro niwū. Ti curuapū ni'cū a'tiro ucūcā tū'ocārā niwā:

—Ā'rī yu'u macū uputū yu'u ma'igū nimi. Cū ucūcere tū'o ējōpeoya, nicū niwī.

⁸ Be'ro ī'aquejocārā nimiwā. Ne āpērā marīcārā niwā. Jesús ni'cūta nu'cūcū niwī.

⁹ Na ūrūgūpū ní'cārā dijarā, na topū ī'a'quere Jesús ne weredititicū niwī.

—Be'ro yu'u Ō'acū macū masū weronojō uputigū wērī masáca be'ropū wereya, nicū niwī. ¹⁰ Tojo weerā na se'saro tere tū'oña'cārā niwā. Na basu a'merī sērītiña'cārā niwā:

—¿De'ro nisī'rīrō weesari cū wéríca be'ropū masāse? nicārā niwā. ¹¹ Be'ro Jesure sērītiña'cārā niwā:

—¿De'ro weerã Moisé oja'quere bu'eri masã “Masãrẽ yu'rúoacju a'tise dũporo Elía a'timũ'tãgũsami”, ni bu'eti?

¹² Jesú narẽ yu'ticũ niwĩ:

—Musã nírõnojõta Elía a'timũ'tãgũsami. Cũ nipe'tisere apomũ'tãgũsami. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu yu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ ye cjasere a'tiro ni'i. “Cũ pi'etigusami. Hano'tigusami”, ni'i. ¹³ Yu'u pe'e musãrẽ nigũti. Elía a'titojacu niwĩ. Cũrẽ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu ní'caronojõta queoro wa'acaro niwũ. Masã cũrẽ no'o weesĩ'rĩsere weecãrã niwã, nicũ niwĩ.

Jesú wĩ'magũrẽ wãtĩ sãjãno'cũre cõ'awĩrõ'que ni'i
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Na ãrũgũpu ní'cãrã ãpẽrã na me'rãcjãrã nirõpu di-jatarã, pãjãrã masã nicã ã'acãrã niwã. ãpẽrã quẽ'rã Moisé oja'quere bu'eri masã Jesú bu'erã me'rã upũtu ucũcãrã niwã. ¹⁵ Be'ro Jesú cũ wãcũña marĩrõ a'ticã ã'arã, nipe'tirã ã'amarãcãrã niwã. Cũ tiropũ omawã'cã, añuduticãrã niwã. ¹⁶ Jesú cũ bu'erãrẽ sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Ñe'enojõrẽ tocã'rõ ãrũsãrã weeti na me'rã? nicũ niwĩ.

¹⁷ Ni'cũ na pãjãrã wa'teropũ nigũ yu'tiquejocũ niwĩ:

—Ësãrẽ bu'egũ, yu'u macũ wãtĩ sãjãno'cũre miitiapũ. Yu'u macũrẽ ucũmasĩticã weemi. ¹⁸ Cũ no'o wa'aro wãtĩ cũrẽ ñe'e paaquecũumujãmi. Cũ tojo weecã, useropũ so'potu'u, cũ upicarire cũ'rĩdiomujãmi. Tojo wa'agũ, bu'amujãmi. Yu'u mũ'u bu'erãrẽ “Wãtirẽ cõ'awĩrõña”, nitojamiapũ. Na põtẽotĩama, nicũ niwĩ.

¹⁹ Jesú narẽ nicũ niwĩ:

—Musã ne ëjõpeose moobutia'a. Yu'u musãrẽ yoacã bu'emicã, ne tu'omasĩwe'e yujupũ. ¿No'ocã'rõ yoacã musã yu'ure ëjõpeoticã wãcũtutuagũsari? Cũ wĩ'magũrẽ yu'u tiro miitia, nicũ niwĩ.

²⁰ Cũ tiropu miiejacã, wãtĩ Jesure i'agũ, wãcũña marĩrõ wĩ'magũrẽ wẽriacã weecu niwĩ. Cũ doqueque'a, tũrũmaacusia, Ɂseropu so'potu'uacũ niwĩ. ²¹ Tojo wa'acã i'agũ, Jesú wĩ'magũ pacure sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿No'ocátero yoati a'te cãrẽ tojo wa'aro? nicũ niwĩ.

Cũ pacũ yu'ticũ niwĩ:

—Wĩ'magũpu tojo du'pocãtiwĩ. ²² Pejetiri wãtĩ cãrẽ wẽjẽsĩ'rĩgũ, pecame'epu doqueque'a, diapu doqueñojãcã weemũjãmi. Mu'urẽ basiocã, Ɂsãrẽ pajaña'gũ weeta-mũña, nicũ niwĩ.

²³ Jesú cãrẽ nicũ niwĩ:

—Mu'ũ ẽjõpeocãma, basiocã'a. No'o ẽjõpeorãma nipe'tise weeta basio'o, ni yu'ticũ niwĩ.

²⁴ Tojo nicã tu'ogu, wĩ'magũ pacũ caricũquejocũ niwĩ:

—Ëjõpeo'o. Nemorõ ẽjõpeonemocã weeya, nicũ niwĩ.

²⁵ Jesú masã pãjãrã na tiropu omawã'cãticã i'agũ, wãtĩrẽ cõ'awĩrõgũ, a'tiro nicũ niwĩ:

—Wãtĩ ucũticã, tu'oticã weegũ, mu'urẽ wijaaduti'i. ã'rĩ wĩ'magũpure nigũ, wa'aya. Ne apaturi sãjãanemoticã'ña, nicũ niwĩ.

²⁶ Cũ tojo nicã, wãtĩ caricũwijaagu, wĩ'magũrẽ apaturi wẽriacã weecu niwĩ. Cũ wijaagu, cãrẽ wẽri'cu weronojõ tojacã weecu niwĩ. Tojo weerã cãrẽ ãpẽrã “Wẽriã wa'ami”, nicãrã nimiwã. ²⁷ Jesú pe'e cãrẽ omocãpu ñe'e wejewa'ã'cõcũ niwĩ. Tojo weecã, cũ wã'cãnu'cãcũ niwĩ.

²⁸ Be'ro Jesú wi'ipũ sãjãcã, cũ bu'erã ãpẽrã tu'otiropu cãrẽ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weerã Ɂsã wãtĩrẽ cõ'awĩrõmasĩtiapari? nicãrã niwã.

²⁹ Cũ narẽ nicũ niwĩ:

—Cũ wãtĩ tojo sãjãgũnojo'rẽ Õ'acũrẽ sãrĩ, be'tise me'rã dia'cũ cõ'awĩrõta basio'o, nicũ niwĩ.

Jesú cū wērīatjere apaturi werenemo'que ni'i
(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰Na Cesarea Filipopu ní'cārā Galilea di'tapu yu'rucārā niwā tja. Na wa'asere Jesú ne āpērārē masīcā uaticu niwī. ³¹Cū wērīatjere, āpērā cūrē wiorāpūre o'ootjere cū bu'erārē bu'égu, tojo weecu niwī. A'tiro bu'ecu niwī:

—Yu'u Ō'acū macū masū weronojō uputigure wiorāpūre o'orāsama. Be'ro yu'ure wējērāsama. Na tojo weemicā, i'tia nūmu be'ro masāgūsa'a tja, nicu niwī.

³²Na cū tojo nisere tu'omasīticārā niwā. Tu'omasītimirā, uirā, sērītiña'masīticārā niwā.

Añurō weeyu'rūnu'cāgū yere oja'que ni'i
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³Be'ro Capernau wāmetiri macāpu etacārā niwā. Topūre na wī'ipu sājāejāca be'ro Jesú cū bu'erārē sērītiña'cu niwī:

—¿Musā ma'a a'tirā, ñ'enojō ucū a'metu'tiwā'cātirā weeati?

³⁴Na pe'e ma'apūre a'tiro ucūwā'cāticārā niwā. ¿Noa marī wa'teropūre āpērā yu'rūoro niyu'rūnu'cāgūsari? nisere ucūcārā niwā. Tojo ucū'cārā nitjīarā, ne yu'titiyu'rūocā'cārā niwā. ³⁵Jesú ejanujā, cū bu'erā docere pijio, nicu niwī:

—Musā āpērā yu'rūoro ni'i nisī'rīrā, a'tiro nirōua'a: “Nipe'tirā be'rocjūpu nisa'a”, nirōua'a. Apeye, nipe'tirārē weetamurōua'a, nicu niwī.

³⁶Be'ro ni'cū wī'magūrē pijio, na wa'teropu nu'cōcu niwī. Cūrē wuamorō, nicu niwī:

³⁷—Yu'ure maigūnojō ni'cū ā'rī wī'magūrē ñ'egū weronojō weemi. Cūrē ñ'egū, yu'ureta ñ'egū weemi. Yu'ure ñ'egū quē'rā yu'u dia'cūrē ñ'egū weetimi. Yu'ure o'ó'cu Ō'acū quē'rārē mejārōta ñ'egū weemi, nicu niwī.

Marĩrẽ ĩ'atu'titigũ marĩ me'rãcjũ nimi nise ni'i
(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸ Be'ro Juã Jesure a'tiro nicũ niwĩ:

—Ûsãrẽ bu'egũ, ni'cũ mu'u wãmerẽ pisutjĩagũ wãtĩarẽ cõ'awĩrõcã ĩ'apũ. Cũ marĩ me'rãcjũ nitiami. Tojo weerã cũrẽ cã'mota'apũ.

³⁹ Cũ tojo nicã tu'ogũ, Jesú a'tiro nicũ niwĩ:

—Tojo weegũre cã'mota'aticã'rõua'a. Ne ni'cũ yu'u wãmerẽ pisutjĩagũ añurõ wee'io'cu, be'ro yu'ũre ña'arõ ucũmasĩtisami. ⁴⁰ A'tiro ni'i. Marĩrẽ ĩ'atu'titigũ marĩ me'rãcjũ nimi. ⁴¹ Mũsãrẽ yu'u bu'erã niyucã, ãpẽrã weetamurãsama. Tojo weegũ diacjũ mũsãrẽ wereguti. No'o mũsãrẽ ni'cũ cã'rõacã aco tĩagũnojõrẽ diacjũta Õ'acũ añuse o'ogũsami.

Ãpẽrãrẽ ña'arõ weecã weeticã'ña nise ni'i
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² »No'o yu'ũre eĩjõpeogũ wĩ'magũrẽ ña'arõ weecã weegũ uputu bu'iri da'reno'gũsami. Cũrẽ ãtãgã pajicja wãmũtapũ du'teyoo, dia pajiri maapũ doqueñocã, nemorõ añubosa'a. Tojo weecã, cũ maata wẽrĩa wa'a, dojorẽnemotibosami. Cũ dojorẽbo'que pe'tia wa'abosa'a. ⁴³ Mũsã ya omocã me'rã ña'arõ weesĩ'rĩrã, dũtecõ'abo'caro weronjõ ña'asere weedu'ucã'ña. Mũsã ni'cã omocã me'rã Õ'acũ tiropũ ejaçã, nemorõ añu'u. Pecame'epũ pua omocã me'rã wa'acã pe'ema, ña'ayu'rũa'a. Mũsã ña'arõ weesĩ'rĩsere weeticã, nemorõ añubosa'a. Mũsã ña'arõ weesĩ'rĩsere wéerã pecame'epũ wa'acã, ña'a ni'i. Topũre pecame'e ne yatitisa'a. ⁴⁴ Becoa ne boatisama. Pecame'e quẽ'rã ãjũnu'cũcã'sa'a. ⁴⁵⁻⁴⁸ Tojo nicã mũsã ya du'pocã me'rã ña'arõ wéerã, dũtecõ'abo'caro weronjõ mejãrõta weeya tja. Mũsã pecame'epũ pua du'pocã me'rã wa'acã, ña'ayu'rũa'a. Opa cõ'ñerõ u'mũsepũ sãjãcã pe'ema, nemorõ añu'u. Capea

me'rã quẽ'rã ña'arõ weesĩ'rĩrã, mejãrõta weeya. Mũsã capea orewee cõ'abo'caro weronojõ ña'asere ñ'adu'ucã'ña. Mũsã pecame'epũ pua capea me'rã wa'acã, ña'a ni'i. Tojo nicã ñ'mũsepu ni'cã capea me'rã wa'acã, nemorõ añu'u. Mũsã ña'arõ weesĩ'risere weeticã, nemorõ añu ni'i. Mũsã ña'arõ weesĩ'risere wéerã pecame'epũ wa'acã, ña'a ni'i. Topũre becoa ne boatisama. Pecame'e quẽ'rã ne yatitisa'a.

⁴⁹ »Nipe'tise ba'asere pecame'e me'rã do'ano'o. A'te weronojõ a'ti di'tapũre nipe'tirã yũ're êjõpeorã pi'etise me'rã nemorõ wãcütutanemorãsama. ⁵⁰ Moa ocaro ba'acã, añu ni'i. Ocase pe'tica be'ro apaturi ocacã weeta basiowe'e. Mũsã pũrĩcã moa ocaro weronojõ niña. A'mequẽse marĩrõ añurõ nisetibũroya, nicũ niwĩ.

10

Nũmotirã, marãputirã a'merĩ cõ'aticã'ña nise ni'i
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Jesús Capernaupũ ni'cũ Judea di'tapũ wa'a wa'acũ niwĩ. Topũ ni'cũ Jordã wãmetiri maarẽ, mujĩpũ mujãtiro ape pã'rẽpu pẽ'acũ niwĩ. Topũre apaturi masã nerẽcãrã niwã. Cũ weewũaronojõta narẽ bu'ecũ niwĩ. ² Fariseo masã cũ mejẽcã yũ'ticã ñarã, bu'iri bocasĩ'rĩrã sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿Ni'cũ cũ ñũmorẽ cõ'ata basiosari? ¿Marĩrẽ dutise tojo niti? ³ Jesús narẽ yũ'ticũ niwĩ:

—¿Moisé de'ro dutipari?

⁴ Na yũ'ticãrã niwã:

—Moisé ni'cũ ñũmorẽ “A'te ye bu'iri mũ'urẽ cõ'a'a” niri pũrĩrẽ core oja'o'oduticũ niwĩ. “Tojo apõca be'ro cõ'ata basio'o”, nicũ niwĩ Moisé, nicãrã niwã.

⁵ Na tojo nica be'ro Jesús nicũ niwĩ:

—Mũsã ñecũsumua ejeripõ'rã butise ye bu'iri Moisé mũsã ñũmosãnumiarẽ cõ'acã cã'mota'aticũ niwĩ. ⁶ Õ'acũ

nipe'tise cū ne waro weenu'cācateropure umu, numio weecu niwī. ⁷ “Tojo weegu umu cū pacu, cū pacore cō'awija, cū numo me'rā nigūsami. ⁸ Na puarā ni'cā upu weronojō nirāsama”, nicu niwī Ō'acū. Tojo weerā puarā nitima. Ni'cā uputa nima. ⁹ A'te ye bu'iri Ō'acū a'mesu'o'cārārē masā ne ducawaaticā'rōna'a, nicu niwī Jesú.

¹⁰ Be'ro wi'ipu dajarā, Jesú bu'erā cūrē apaturi sērītiña'nemocārā niwā te cjasereta tja. ¹¹ Narē a'tiro yu'ticu niwī:

—Cū numorē cō'a, apegore numotigunojō cū numotimu'tā'core ña'arō weegu weesami. ¹² Mejārōta numio co marāpure cō'a, apī me'rā marāputigo quē'rā co marāputimu'tā'cure ña'arō weego weesamo. Te Ō'acūrē yu'rūnū'cāseta ni'i, nicu niwī.

Jesú wī'marārē ñapeo sērībosa'que ni'i
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Be'ro narē ñapeodutirā wī'marārē Jesú tiro miacārā niwā. Na tojo weecā i'arā, narē miarārē cū bu'erā tu'ticārā niwā. ¹⁴ Na tojo weecā i'agū, Jesú ua wa'acu niwī. Narē nicu niwī:

—Wī'marārē yu'u tiro a'ticā du'uo'oya. Narē cā'-mota'aticā'ña. Wī'marā marīnojōrē añurō ējōpeoma. Āpērā quē'rā wī'marā weronojō yu'ure ējōpeorā yu'u pacu wioḡu nirōpu wa'arāsama. ¹⁵ Diacjū musārē wereguti. Ā'rā weronojō yu'ure ējōpeotigunojō ne cā'rō yu'u pacu nirōpu wa'asome, nicu niwī.

¹⁶ Be'ro wī'marārē wnamorōmujā, narē ñapeo, cū pacure “Ā'rārē añurō weeya”, ni sērībosacu niwī.

Ma'mu peje cuḡu Jesú me'rā ucū'que ni'i
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Jesú aperopu wa'ari cura ni'cũ cũrẽ omasirutuwa'cãcu niwĩ. Omasirutuwa'cã, ãjõpeogu cũ dũporo ejaque'a, sãrĩtiña'cu niwĩ:

—Mu'u masãrẽ bu'legu añugũ ni'i. ¿Yu'u ñe'enojõ weegusari catise pe'titiserẽ bocasĩ'rĩgũ? nicu niwĩ.

¹⁸ Jesú cũrẽ nicu niwĩ:

—¿Yu'ure añugũ ni'i nígũ, diacjũta nigũ weeti? Ni'cũta Õ'acũ añugũ nimi. ¹⁹ Mu'u Õ'acũ dutise cũu'quere masĩsa'a. “Masãrẽ wẽjẽcõ'aticã'ña. Apĩ nũmorẽ a'metãrãticã'ña. Yajaticã'ña. Æpẽrã ye cjasere nisooticã'ña. Æpẽrã yere uarã, weeta'saticã'ña. Mu'u pacu, mu'u pacore ãjõpeoya”, ni'i, nicu niwĩ.

²⁰ Cũ tojo nicã tu'ogu, yu'ticu niwĩ:

—Bu'legu, yu'u wĩ'magũputa a'tere queoro weemũjãtiwu, nicu niwĩ.

²¹ Jesú cũrẽ pajaña'se me'rã ñ'a, nicu niwĩ:

—Mu'urẽ apeyenojõacã dũ'sa'a. Mu'u cũosere duape'ocjũ wa'aya. Te dua'que wapare pajasescũorãrẽ dũcawaaya. Tojo weegu u'musepu peje añuse cũogusa'a. Tu'ajanu'cõ, yu'ure sirutuya, nicu niwĩ.

²² Cũ tojo nicã tu'ogu, tu'saticu niwĩ. Cũ peje waro cũoyu'rũatjãgũ, cũ cũosere ma'iyu'rũgu bujaweti, tojaa wa'acu niwĩ.

²³ Be'ro Jesú cũ sumuto ñ'aste, cũ bu'erãrẽ nicu niwĩ:

—Peje cũorãrẽ Õ'acũ tiropu wa'acã diasabutia'a, nicu niwĩ.

²⁴ Tojo nicã tu'orã, cũ bu'erã tu'omarĩacãrã niwã. Jesú narẽ nĩnemocu niwĩ tja:

—Yu'u põ'rã weronojõ nirã, a'tiro ni'i. No'o na cũosere ãjõpeoyu'rũnu'cãcã, yu'u pacu nirõ u'musepu wa'ase diasabutia'a. ²⁵ Wa'icu cameyo wãmetigũjo awiga yuta da pĩ'osõrõrĩ pepu sãjãa yu'rũtẽricã, diasayu'rũmajã

wa'asa'a. Ɖ'musepu yu'u pacu nirõpu peje cuogu wa'acã pe'ema, totá nemorõ dias'a, nicu niwĩ.

²⁶ A'tere tu'orã, uputu i'amarĩa, a'merĩ sēritiña'cārã niwã:

—To pūrĩcārē ĵnoanojõ pe'e Õ'acũ tiropu wa'amasĩrāsari? nicārã niwã.

²⁷ Jesú narē i'agũta i'a, nicu niwĩ:

—Masã na basu weetutuase me'rã yu'rũmasĩtisama. Õ'acũ pūrĩcārē basio'o. Cũma ne apeyenojõ weeta basiotise marĩ'i, nicu niwĩ.

²⁸ Cũ tojo nicã tu'ogu, Pedro nicu niwĩ:

—Wioġu, nipe'tise ũsã cuosere du'ucũu, mu'urē sirutuġu.

²⁹ Jesú yu'ticu niwĩ:

—Diacjũta nigũti. No'lo nigũnojo, yé bu'iri, tojo nicã masārē yu'rũose quetire werese bu'iri cũ ya wi'i, cũ acawererã, cũ pacusũmũa, cũ põ'rã, cũ ye wesi du'ucũuwã'cã'cārãnojořē a'tiro wa'arosa'a. ³⁰ Na cõ'awã'cã'que nemorõ peje waro bocarāsama. A'ti mũcopũre nemorõ wi'seri, acawererã, pacosãnumia, põ'rã, wesi bocarāsama. Āpērã narē ña'arõ weemicã, tere bocarāsama. Be'ropu quē'rārē Õ'acũ me'rã ninu'cũcã'rāsama. ³¹ Tojo nimicã, ni'cārõacārē wiorã weronojõ nirã be'ropũre mejõ nirã nirāsama. Pãjãrã mejõ nirã quē'rã be'ropũre wiorã weronojõ nirāsama, nicu niwĩ Jesú.

Jesú cũ wēriatjere apaturi werenemo'que ni'i

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Be'ro Jesú Jerusalé wa'ari ma'apu cũ bu'erã duporo u'mutãwã'cãcu niwĩ. Na Jerusalépu Jesure wējēsĩ'rĩrāsama nĩrã, cũ uiticã i'arã, cũ bu'erã i'amarĩacārã niwã. Masã na be'ro siruturã quē'rã uicãrã

niwã. Be'ro Jesú cū bu'erã docere pijiocu niwĩ. Pijio, cūrẽ wa'atjere werecu niwĩ.

³³ —Musã masĩ'i. Marĩ Jerusalépu wa'arã wee'e. Topu yu'u Ō'acũ macũ masũ weronojõ uputiguere a'tiro weerãsama. Pa'ia wiorã, tojo nicã Moisé oja'quere bu'eri masãpure o'orãsama. Na yu'ure wějẽdutarãsama. Náta tja ape di'tacjãrã judío masã nitirã wiorãrẽ wiaturiarãsama. ³⁴ Yu'ure bujicã'a, tãrãrãsama. U'seco e'opeo, yu'ure wějẽrãsama. Na tojo weemicã, i'tia nũmu be'ro masãgũsa'a, nicu niwĩ.

Santiago, Juã Jesure na sērĩmi'que ni'i
(Mt 20.20-28)

³⁵ Be'ro Santiago, Juã Zebedeo pō'rã Jesú tiro wa'a, cūrẽ nicãrã niwã:

—Ūsãrẽ bu'egu, ũsã sērĩsere mu'u o'ocã uasa'a.

³⁶ Na tojo nicã, sērĩtiña'cu niwĩ:

—¿Ñe'enojõ yu'u weecã uasari?

³⁷ Na yu'ticãrã niwã:

—Mu'u wiogu sãjãgũ, ũsãrẽ mu'urẽ dutitamujã sõõapa. Ni'cũ mu'u diacjũ pe'e, apĩ cũpe pe'e dupoapa, nicãrã niwã.

³⁸ Na tojo nicã tu'ogu, Jesú nicu niwĩ:

—Musã yu'ure sērĩsere tu'omasĩwe'e. Yu'u uputu pi'eti, wěrĩgũsa'a. ¿Yu'u pi'eti wěrĩatjere weronojõ musã quẽ'rã weemasĩti?

³⁹ Na yu'ticãrã niwã:

—Ūu. Pi'eti, wěrĩmasĩ'i, nicãrã niwã.

Jesú narẽ nicu niwĩ:

—Diacjũta ni'i. Musã quẽ'rã yu'u weronojõ pi'eti, wěrĩrãsa'a. ⁴⁰ Tojo weemicã, diacjũ pe'e, cũpe pe'e musãrẽ dupomasĩtisa'a. A'te yu'u weese niwe'e. Yu'u pacu cū beseyu'cãrã pe'e topu dujirãsama, nicu niwĩ.

⁴¹ Be'ro diez ãpẽrã Jesú bu'erã na tojo sêrĩcã tu'orã, Santiago, Juã me'rã ua wa'acãrã niwã. ⁴² Tojo weecã i'agũ, Jesú pijio, narẽ nicu niwĩ:

—Musã masĩsa'a. A'ti nucũcãrẽ dutirã ti di'tare miiwapa wa'asama. Na docacjãrã quẽ'rã mejãrõta dutipesama. ⁴³ Musã pũrĩcã na weronojõ weesome. Tojo weronojõ o'orã, musã wa'teropu wiorã nisi'rĩrã, ãpẽrãrẽ da'raco'terã weronojõ niña. ⁴⁴ No'o ãpẽrã nemorõ nisi'rĩgũnojo nipe'tirãrẽ da'raco'tegu weronojõ tu'oña'ña. ⁴⁵ Yu'u weronojõ weeya. Ô'acũ macũ masũ weronojõ uputigu nimigũ, ãpẽrã yu'ure weetamuato nĩgũ mejẽta a'tiwu. Yu'u pe'e narẽ weetamugũ a'tiwu. Tojo nicã pãjãrã na ña'arõ wee'que wapare wẽrĩbosa wapayewĩrõgũ a'tiwu, nicu niwĩ.

Jesú Bartimeo wãmetigu caperi bajuno'tigure yu'ruo'que ni'i

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Na Jerusalẽpu majãrã, Jericõpu etacãrã niwã. Be'ro ti macãpu Jesú cũ bu'erã me'rã yu'ruacu niwĩ. Pãjãrã masã cũrẽ sirutucãrã niwã. Topu Bartimeo wãmetigu Timeo macũ caperi bajuno'tigu ma'a sumutopu niyeru sêrĩdujicu niwĩ. ⁴⁷ “Jesú Nazarecjũ a'timi” nicã tu'ogu, Bartimeo caricũnu'cãcu niwĩ:

—Jesú, Davi pãrãmi nituriagu, yu'ure pajaña'ña, nicu niwĩ.

⁴⁸ Pãjãrã cũrẽ “Caricũticã'ña”, ni tu'ticãrã nimiwã. Cũ pe'e tojo nimicã, nemopecã'cu niwĩ.

—Davi pãrãmi nituriagu, yu'ure pajaña'ña, nicu niwĩ.

⁴⁹ Tojo nicã tu'ogu, Jesú tojanu'cã, a'tiro nicu niwĩ:

—Pijioya.

Na cũrẽ pijio, nicãrã niwã:

—Quero wã'cãnu'cãbaque'oya. Mu'urẽ pijimi, nicãrã niwã.

⁵⁰ Tojo weegu cū bu'icjārōrē to tuweecūu bu'pumajā, Jesú tiro wa'acū niwī. ⁵¹ Topu ejacā, Jesú cūrē sērītiña'cū niwī:

—¿De'ro yu'u weecā uasari?

—Masārē bu'egu, yu'ure caperi bajucā uasa'a, nicū niwī.

⁵² Jesú cūrē yu'ticū niwī:

—Mu'u yu'ure ējōpeopu. Tojo weegu mu'u yu'ruono'toja'a. Wa'agusa'a, nicū niwī.

Tojo nirī curata cū caperi ī'acū niwī. Be'ro Jesure ma'apu sirutuwā'cācū niwī.

11

Jesú Jerusalé wāmetiri macāpu sājāa'que ni'i
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jesú cū bu'erā me'rā Jerusalépu eja'tjo cā'rō du'sacaro niwū. Betfagé, Betania wāmetise macārī ūrūgū Olivo wāmeticju pōtēorōpu ejacārā niwā. Topu cū bu'erā puarārē a'tiro nicū niwī:

² —Si macā marī pōtēorō nirī macāpu wa'aya. Topu ejarā, ni'cū burro wī'magū du'tenu'cō'cure bocaekarāsa'a. Cū ne pesano'ña marīgū nigūsami. Cūrē pāa miitia. ³ No'o musārē āpērā “¿De'ro weerā tojo weeti?” nicā, “Ūsā wioḡu uami. Maata wiano'rōsa'a tja”, niña, nicū niwī.

⁴ Be'ro na wa'a, sope pu'to ma'a sumuto du'tenu'cō'cure bocaecarā niwā. Bocaaja, cūrē pācārā niwā.

⁵ Na tojo weeri cura topu nu'cūrā narē nicārā niwā:

—¿De'ro weerātirā cūrē pāati? nicārā niwā.

⁶ Na tojo nicā tu'orā, Jesú duti'caronojōta narē yu'ticārā niwā. Tojo weerā narē “Miaña”, nicārā niwā. ⁷ Be'ro Jesú tiro miaa, cū burro bu'ipu na ye su'ti bu'icjasere tuweepeocārā niwā. Tojo wéeca be'ro Jesú cū bu'ipu mājāpejacū niwī. ⁸ Cūrē ējōpeorā, pājārā cū yu'ruaro

ma'apɯ na ye su'ti bu'icjasere sēeocūucārã niwã. Āpērã pūrĩ nise querire dutecūucārã niwã.

⁹ Cũ dɯporo wa'arã, cũ be'rocjārã quē'rã a'tiro car-icūcārã niwã:

—Marĩ wiogɯ e'catise o'orã. Ā'rĩ Ō'acũ o'ó'cɯ añubuti-ami. ¹⁰ Cũ wiogɯ sājātje añurõ wa'ato. Marĩ ñecũ Davi wiogɯ ní'caro weronojõ añurõ wa'ato. Nipe'tirã ɯ'musecjārã cūrē “Añubutiami” ni e'catise o'oato, nicārã niwã.

¹¹ Be'ro Jesú Jerusaléɯ sājãejagɯ, Ō'acũ wi'ipɯ wa'acɯ niwĩ. Topɯ nipe'tise ti wi'i cjasere i'ape'o, Betaniapɯ cũ bu'erã me'rã wa'a wa'acɯ niwĩ. Ñamica'apɯ niyucã, tojo weecɯ niwĩ.

Jesú higuera wãmeticjɯ dɯca marĩcjɯre ñaidijaduti'que ni'i

(Mt 21.18-19)

¹² Ape nɯmɯ bo'reacã Betaniapɯ ní'cārã Jerusaléɯ wa'acã, Jesú ɯjaboayɯ'rɯacɯ niwĩ. ¹³ Yoaropɯ ma'a sumuto higuera wãmeticjɯ ni'cãgũ añurõ pūrĩticjɯre i'acɯ niwĩ. Be'ro tigɯ tiro dɯcatisa'aba ní'gũ, i'agũ wa'acɯ niwĩ. Pūrĩ peje dia'cũ nicaro niwũ. Dɯcatiritero niticarõ niwũ.

¹⁴ Dɯca marĩcã i'agũ, Jesú tigɯre nicɯ niwĩ:

—Ne āpērã a'tigɯ dɯcare ba'anemosome majã, nicɯ niwĩ.

Cũ tojo nicã, cũ bu'erã tu'ocārã niwã.

Jesú Ō'acũ wi'ipɯ duarãrē cõ'awĩrõ'que ni'i

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Be'ro Jerusaléɯ ejacārã niwã. Jesú Ō'acũ wi'ipɯ sājãejagɯ, Ō'acūrē ɯjũamorõpeoatjere duarãrē, tere duarãrē cõ'awĩrõcɯ niwĩ. Na niyeru dɯcayuri mesare, na bujare duadujisere cõ'agũ, tuuquecũupe'ocã'cɯ niwĩ. ¹⁶ Ne apeyenojõ duasenojõrē ti wi'ipɯ mii,

ya'rutērīwjadutiticu niwī. ¹⁷ Narē bu'égū, a'tiro nicu niwī:

—Ō'acū ye queti ojāca pūrīpū a'tiro ojano'wū: “Ya wi'i 'Nipe'tirocārā űubueri wi'i ni'i', nino'ca wi'i ni'i.” Mūsā pe'e queoro weewe'e. Yajarā ya wi'ire weronojō tojacā weearpū mūsā, nicu niwī.

¹⁸ Pa'ia wiorā, āpērā Moisé oja'quere bu'eri masā cū tojo nisere tu'ocārā niwā. Be'ro na tu'o, “¿De'ro wee marī ā'rīrē wējērāsari?” ni, bu'iri a'manū'cācārā niwā. Cū bu'esere nipe'tirā tu'omarīamujācā ī'arā, cūrē uicārā niwā. ¹⁹ Be'ro na'ique'ari cura Jesú ti macārē ní'cu wijawā'cā, wa'a wa'acū niwī tja.

Higuera wāmeticjū űaidija'que ni'i
(Mt 21.20-22)

²⁰ Ape nūmū bo'reacā tja Jerusalépu wa'arā, higuerağure nu'cōrīpūta űai'cure ī'acārā niwā. ²¹ Tojo weegū Pedro Jesú “A'tigu ducare ba'anemosome majā” ní'quere wācūgū, Jesure nicu niwī:

—Ūsārē bu'egū, ī'aña. Sicu mū'ū űaiduti'cu űaia wa'apā, nicu niwī.

²² Jesú narē nicu niwī:

—Ō'acūrē ējōpeoya. ²³ Diacjū mūsārē wereguti. No'o a'tigu űrūgūrē “Dia pajiri maapu doqueñorāti” nicā, queoro wa'arosa'a. Mūsā diacjūta ējōpeocā, “Ūsā nise diacjūta wa'arosa'a” nicā, tojo wa'arosa'a. ²⁴ Tojo weegū mūsārē nigūti. Nipe'tise mūsā Ō'acūrē sērīcā, “Ūsārē diacjūta o'ogusami” ni ējōpeocā, tojo wa'arosa'a. ²⁵ Mūsā Ō'acūrē sērīrātīrā, āpērā me'rā apeyenojō a'metu'ti'que cuorā, narē acobojomū'tāña yujupū. Tojo weecā, marī pacū'ūmūserū nigū'quē'rā mūsā űa'arō wee'quere acobojogusami. ²⁶ Āpērārē acobojoticāma, marī pacū'ūmūserū

nigũ quẽ'rã musã ña'arõ wee'quere acobojosome, nicu niwĩ.

Jesure “¿Noa dutiro me'rã tojo weeti?” ní'que ni'i
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Be'ro apaturi Jerusalépu ejacãrã niwã. Jesú Ô'acũ wi'lipu nirĩ cura a'tiro wa'acaro niwũ. Pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã, ãpẽrã judío masã bucũrã Jesú tiropu wa'acãrã niwã. ²⁸ Jesure sêrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ronojõ dutise me'rã mu'u weesere tojo weeti? ¿Noa mu'arẽ tojo weedutigũ dutise o'ori? nicãrã niwã.

²⁹ Jesú narẽ yu'ticu niwĩ:

—Yu'u quẽ'rã musãrẽ sêrĩtiña'megũti. Musã yu'ure yu'ticã, musãrẽ “A'te dutiro me'rã wee'e”, nigũti. ³⁰ ¿Noa Juãrẽ wãmeyedutigũ o'ópari? ¿Ô'acũ o masã o'ópari cãrẽ? Yu'tiya, nicu niwĩ.

³¹ Cũ tojo nicã tu'orã, na basu a'merĩ ucũcãrã niwã:

—Marĩ “Ô'acũ o'ócũ niwĩ” nicã, cũ marĩrẽ “To pũrĩcãrẽ ¿de'ro weerã Juãrẽ ëjõpeotiri?” nigũsami. ³² Marĩ “Ô'acũ o'óticũ niwĩ; masã cãrẽ o'ócãrã niwã” nicã, masã marĩrẽ tu'tirãsama, nicãrã niwã.

Masã Juãrẽ “Ô'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ niwĩ”, ni ëjõpeocãrã niwã. Tojo weerã wiorã masãrẽ uinicãrã niwã.

³³ Tojo weerã na yu'ticãrã niwã:

—Masĩtisa'a, niyu'ruocã'cãrã niwã. Tere tu'ogu, Jesú narẽ nicu niwĩ:

—Yu'u quẽ'rã musãrẽ “A'te dutiro me'rã wee'e”, ni werewe'e, nicu niwĩ.

12

Da'raco'terã queoro weeti'que ni'i
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Be'ro Jesú pa'ia wiorãrẽ, Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ, judío masã wiorãrẽ queose me'rã werecu niwĩ:

—Ni'cũ cũ ya di'tapũ u'se ote, sã'rĩsãnu'cõsami. Topũ na u'se bipesãati pere ùtãgãpũ se'esãjãsami. Tojo nicã u'muarĩ wi'li na co'tedujiati wi'ire weesami.

»Be'ro aperopũ sijagũ wa'agũ, ãpẽrãrẽ ti wesere co't-edutigũ cũusami. Narẽ cũ ya di'tare da'rase wapa “Tocã'rõ yu'ure u'se wiapa”, niwã'cãsami. ² Be'ro u'se ducacatiriterore ti wese wiogũ aperopũ nisami. Topũ nígũ, ni'cũ cũrẽ da'raco'tegure o'ósami. Cũrẽ o'ógũ, “Ya di'ta da'rarãrẽ yé u'sere sêrĩgũ wa'aya”, nisami. ³ Cũ topũ ejacã, ti wese da'rarã cũrẽ ñe'e, paa, ne cã'rõ o'otimirã, o'ótõrõsama. ⁴ Be'ro apĩ cũrẽ da'raco'tegure o'ósami tja. Cũma dũpoapũ cãmida're, ña'arõ bujicã'a, o'ótõrõsama. ⁵ Ti wese wiogũ apĩrẽ o'ónemosami tja. Æ'rĩma di-acjũta wẽjẽcã'sama. Be'ro pãjãrã o'ónemosami. Æpẽrãrẽ paasama. Æpẽrãrẽ wẽjẽcã'sama.

⁶ »Cũ macũ upũtu ma'igũ dia'cũ du'sasami. Be'ropũ cũrẽ o'ósami. A'tiro wãcũmisami: “Yu'u macũrẽ wiope-sase me'rã i'arãsama”, nimisami. ⁷ Wiogũ macũ na tiropũ etacã, ti wese da'rari masã a'tiro nisama: “Æ'rĩta nimi be'ropũ a'ti wesere ñe'eacjũ. Ma. Cũrẽ wẽjẽrã. Be'ro a'ti wese marĩ ya wese tojarosa'a”, ni wãcũsama. ⁸ Be'ro cũrẽ ñe'e, wẽjẽcã'sama. Tu'ajanu'cõ, ti wese sumutopũ cũ upũre cõ'asama, nicũ niwĩ Jesú.

⁹ Be'ro Jesú narẽ ninemocũ niwĩ:

—To pũrĩcãrẽ ti wese wiogũ narẽ ¿de'ro weegusari? A'tiro weegusami. Cũ a'ti, cũ ya di'ta da'rarãrẽ wẽjẽcõ'ape'lo, ãpẽrãrẽ ti di'tare o'ogusami.

¹⁰ »Musã Ô'acũ ye queti ojãca pũrĩrẽ bu'epã. Yu'ure wa'atjere a'tiro ojano'wũ:

Ëtã pjĩrĩ me'rã wi'li yeeri masã ni'cã pjĩ na uatica pjĩrẽ cõ'arãsama.

Na cõ'ãca pjĩ me'rã ãpẽrã pe'e ni'cã wi'li tutuari wi'li yeenu'cãmũjãsama.

¹¹ Õ'acũ marĩ wioꝝ na cõ'áca pjĩ me'rã tojo weesami. Cũ tojo wee'que “Añubutia'a”, ni tũ'oña'no'o, ni ojanowũ, nicũ niwĩ Jesú.

¹² Wiorã te queose me'rã cũ ucũcã, “Ûsãrẽta ucũgũ weesami”, nicãrã niwã. Tojo weerã cũrẽ ñe'esĩ'rĩmicãrã niwã. Masãrẽ ui nicãrã niwã. Tojo weerã ñe'emasĩti, wa'a wa'acãrã niwã.

Weeta'sase me'rã Jesure bu'iri a'marã na sãrĩtiña'que ni'i (Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Be'ro wiorã fariseo masãrẽ, tojo nicã Herode ya curuacjãrãrẽ Jesú tiropũ o'ócãrã niwã. Na Jesure mejẽcã yũ'ticã Ƴarã, bu'iri bocasĩ'rĩrã, tojo weecãrã niwã. ¹⁴ Be'ro na o'ó'cãrã Jesú tiropũ ejarã, a'tiro nicãrã niwã:

—Masãrẽ bu'egũ, mũ'ũ nisetisere masĩ'i. Masã yũ'ure “¿De'ro wãcũrãsarĩ?” niró marĩrõ diacjũ ucũ'u. Õ'acũ yere diacjũ were'e. Æpẽrã “Wiorã nima” niró marĩrõ nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojõ ï'a'a. Mũ'urẽ apeyenojõ sãrĩtiña'sĩ'rĩsa'a. Romano masã wioꝝre cũ niyeru wapaseesere wapayecã, marĩrẽ dutise ¿añuti o ña'a nitine? ni sãrĩtiña'cãrã niwã.

¹⁵ Jesú pe'e na weeta'sase me'rã sãrĩtiña'cã ï'agũ, a'tiro nicũ niwĩ:

—¿De'ro weerã yũ'ure mejẽcã yũ'tigũ, bu'iri bocagũsami nisĩ'rĩrã, sãrĩtiña'ti? Niyeru cujire miitia, nicũ niwĩ.

¹⁶ Tojo weerã ti cujire miiticãrã niwã. Tere ï'agũ, Jesú sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Noa queose, noa wãme wã'ñati? nicũ niwĩ.

Na yũ'ticãrã niwã:

—César, romano masã wioꝝ queose, cũ wãme wã'ña'a, nicãrã niwã.

¹⁷ Na tojo nicã tũ'ogũ, Jesú narẽ nicũ niwĩ:

—To pūrīcārē César, romano wiogu wapayedutisenojōrē cūrē o'oya. Ō'acū ye pe'ema cūrē o'oya. Cū weedutisere weeya, nicu niwī.

Cū tojo yu'ticā tu'orā, tu'omarīa wa'acārā niwā.

Masā wērīca be'ro masāsere Jesure sērītiña'que ni'i
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Be'ro āpērā pa'ia saduceo masā Jesú tiro wa'acārā niwā. Na “Wērī'cārā masāsome”, ni ējōpeosama. Tojo weerā Jesure a'tiro nicārā niwā:

¹⁹ —Masārē bu'egu, Moisé a'tiro dutise cūucu niwī: “Ni'cū numotigu pō'rātitimigū wērīcā, cū acabiji cū numo ní'core nuorēato. Be'ro cū co me'rā ne waro pō'rā-timū'tāgūrē cū ma'mi wērī'cure pō'rātibosato”, nicu niwī.

²⁰ Ni'cū pō'rā sietere tojota wa'acaro niwū. Masā ma'mi numoti, pō'rātitimigū wērīa wa'acu niwī. ²¹ Cū be'rocjū cū ma'mi numorē nuorēcu niwī. Cū quē'rā pō'rātitimigū wērīa wa'acu niwī. Be'rocjū quē'rārē tojota wa'acaro niwū. ²² Tojo dia'cū te nituogupure tojo wa'aturiadijacaro niwū. Be'ro na numo ní'co quē'rā wērīa wa'aco niwō. ²³ Na siete core numoticārā niwā. To pūrīcārē wērī'cārā masācā, ħni'í numo tojabutiagosari? nicārā niwā.

²⁴ Tojo nicā tu'ogu, Jesú narē yu'ticu niwī:

—Musā wisiyu'rua'a. Ō'acū ye queti ojāca pūrī cjasere ne masīwe'e. Ō'acū cū tutuase quē'rārē masīwe'e.

²⁵ Wērī'cārā na masāca be'ro numotisome. Pō'rā numia quē'rārē numisosome. Ō'acūrē wereco'terā u'musepu nirá weronojō nirāsama. ²⁶ Apeyenojō musārē wērī'cārā masāsere werenemogūti. Musā Moisé ojāca pūrīrē bu'epā. Ō'acū cūrē ni'cā yucūsi ũjūrī sitipu a'tiro ucūcu niwī: “Yu'u Ō'acū ni'i. Mu'u ñecūsumua Abrahā, Isaa, Jacob wiogu ni'i”, nicu niwī. ²⁷ Cū, “Na wiogu ni'i” nīgū, “Yu'u tiropu catima”, nigū weecu niwī. Ō'acū catirā

wiogũ nimi. Wẽrĩbajuduti'cãrã marĩma. Tojo weerã mũsã, “Wẽrĩ'cãrã masãsome” nĩrã, wisiyũ'rũa'a, nicũ niwĩ Jesú.

Moisé dutise cũu'que ni'cãrõ añuyũ'rũnũ'cãrõ ni'i nise ni'i

(Mt 22.34-40)

²⁸ Apĩ quẽ'rã topũ Moisé oja'quere bu'eri masũ Jesú tiro nicũ niwĩ. Jesure saduceo masã me'rã upũtũ ucũcã tũ'ocũ niwĩ. Tojo weegũ Jesú añurõ yũ'time'rĩcã ĩ'agũ, cũrẽ sẽrĩtiña'cũ niwĩ:

—Moisé cũ duti'que ¿disenojõ waro apeye yũ'rũoro añuyũ'rũnũ'cãti? nicũ niwĩ.

²⁹ Jesú cũrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Apeye dutise yũ'rũoro a'te nemorõ añuyũ'rũnũ'cã'a. A'tiro ni'i: “Tũ'oya, Israe curuacjãrã. Õ'acũ marĩ wiogũ ni'cũta wiogũ waro nimi. ³⁰ Tojo weerã Õ'acũ marĩ wiogũre nipe'tise mũsã ëjõpeose me'rã, mũsã wãcũse me'rã, mũsã tũ'oña'se me'rã, tojo nicã mũsã tutuase me'rã ma'ĩña.” A'te ni'i apeye yũ'rũoro niyũ'rũnũ'cãse. ³¹ A'te be'rore tojocureta ni'i, nĩrõ. A'te ni'i. “Marĩ basu ma'irõnojõta ãpẽrãrẽ ma'irõũa'a.” Apeyerũa a'te nemorõ marĩsa'a, nicũ niwĩ Jesú.

³² Cũ tojo nicã tũ'ogũ, Moisé oja'quere bu'eri masũ a'tiro nicũ niwĩ:

—Masãrẽ bu'egu, mũ'ũ diacjũ waro ucũ'u. Tojota ni'i mũ'ũ nise. Õ'acũ ni'cũta nisami. Apĩ cũ yũ'rũoro nigũrũa marĩsami. ³³ Õ'acũrẽ marĩ ëjõpeose me'rã, marĩ tũ'oña'se me'rã, marĩ wãcũse me'rã, marĩ tutuase me'rã ma'ise apeye nemorõ niyũ'rũnũ'cã'a. Tojo nicã marĩ basu ma'irõnojõta ãpẽrãrẽ ma'ise añu ni'i. Nipe'tise marĩ wa'icũrã ãjũamorõpeose nemorõ wapati'i. Tojo nicã nipe'tise ñubuepeoropũ ãjũamorõpeorãti nise nemorõ wapati'i, nicũ niwĩ.

³⁴ Jesú cū weesooro marĩrõ añurõ ucūme'rĩcã ĩ'agũ, cãrẽ nicu niwĩ:

—Cã'rõacã du'sa'a mu'u Õ'acũrẽ añurõ ějõpeo yu'rutẽriatjo, nicu niwĩ.

A'te be'rore ne ni'cũ Jesure sãrĩtiña'ma'aticu niwĩ.

Jesú masãrẽ “Cristo na nigũ ĵnoa macũ niti?” ni sãrĩtiña'que ni'i

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Jesú Õ'acũ wi'ipũ bu'égũ, masãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—ĵDe'ro weerã Moisé oja'quere bu'eri masã Cristo Õ'acũ bese'cure “Davi pãrãmi nimi” nisari? ³⁶ Davita Espĩritu Santu cū masĩse o'oro me'rã a'tiro ni ojacu niwĩ:

Õ'acũ u'musepu nigũ cū macũrẽ, yu'ure yu'rũoacjũre a'tiro nicu niwĩ:

“Yu'u tiro wiogu dujiri cūmurõpu dujigusa'a.

Mu'u to dujicã, mu'urẽ ĩ'atu'ti'cãrãrẽ docaque'acã weeguti”, nicu niwĩ Õ'acũ, ni ojacu niwĩ Davi.

³⁷ Davi basuta Õ'acũ bese'cu Cristore “Yu'u wiogu nimi”, nicu niwĩ. Tojo weegu cū pãrãmi se'saro nirõnojõ o'ogu, cū wiogu nicu niwĩ, nicu niwĩ Jesú.

Masã pãjãrã topũre nirã tu'saropũta Jesú weresere tu'otu'sacãrã niwã.

Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ “Na tojo weema” nise ni'i (Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesú masãrẽ bu'égũ, a'tiro nicu niwĩ:

—Musã Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ tu'omasĩña. Musãrẽ ĩ'ato nĩrã, su'ti yoase paca me'rã sãña, ñubue-sijatũ'sama. Tojo nicã macã decõpu wiopesase me'rã añuduticã uasama. ³⁹ Na nerẽse wi'seripũ wiorã na dujiwũase cūmurĩpu dujisĩ'rĩsama. Bosenũmũ weerõpu quẽ'rãrẽ mejãrõta nisĩ'rĩsama. ⁴⁰ Wapewia numia ye

wi'serire ã'masama. Na ña'arõ wee'quere wãcũduti-tirã yoacã ñubuetasasama. Náta ãpẽrã yu'rũoro bu'iri da'reyu'rũnu'cãno'ajã nima, nicu niwĩ Jesú.

Ni'cõ wapewio pajasecũogo Õ'acũrẽ o'o'que ni'i
(Lc 21.1-4)

⁴¹ Jesú Õ'acũ wi'ipũ nígũ, masã niyeru o'orã sãawuase acari põtẽorõ dujicu niwĩ. Masã te acaripũ niyeru sãacã, ñ'adujibajaque'acũ niwĩ. Pãjãrã pajiro niyeru cõorãrẽ pajiro sãacã ñ'acũ niwĩ. ⁴² Na te acaripũ sãarĩ cura ni'cõ wapewio pajasecũogo ejaco niwõ. Co pũa cuji niyeru wapamarĩse cujiri ni'cã acaropũ sãaco niwõ. ⁴³ Co tojo wéeca be'ro Jesú cã bu'erãrẽ pijio, narẽ nicu niwĩ:

—Diacjũ musãrẽ wereguti. Õ'acũ ñ'orõpũ a'tigo wapewio pajasecũogo nipe'tirã yu'rũoro o'oyu'rũnu'cãmo. ⁴⁴ ãpẽrã pe'e narẽ du'sasere o'oama. Co pe'e pajasecũogo nimigõ, co cõomi'que, co ba'acatibo'queacãrẽ o'ope'ocã'mo, nicu niwĩ.

13

Jesú “Õ'acũ wi'i, Jerusalé cja wi'i cõ'ano'rõsa'a” ní'que ni'i

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jesú Õ'acũ wi'ipũ wijaari cura ni'cũ cũ bu'egu a'tiro nicu niwĩ:

—Ûsãrẽ bu'egu, a'ti wi'i na ãtãpaga me'rã yee'que pacare ñ'aña. Ti wi'i añubutiari wi'ijo ni'i, nicu niwĩ.

² Jesú cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Mu'u a'ti wi'i yéeca wi'ire ñ'amisa'a. Be'ro ne ni'cãgã ãtãgã apega bu'ipũ yeeturiamujã'que tojasome. Nipe'tise mutõdijono'rõsa'a, nicu niwĩ.

A'ti umuco pe'tise dɔporo Jesú “A'tiro wa'arosa'a” ní'que ní'i

(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Be'ro Jesú cū bu'erā me'rā ũrūgū Olivo Õ'acū wí'i pōtēorō nicjɔpɔ wa'acārā niwā. Jesú topɔ dujiri cura Pedro, Santiago, Juā, André āpērā tɔ'otiropɔ cūrē sērītiña'cārā niwā:

⁴ —Wereya ũsārē. ¿De'ro nicā mɔ'u “Õ'acū wí'i cjase ũtāpagare matōdijono'rōsa'a” ní'que wa'arosari? ¿Ñe'enojō me'rā ĩ'ogūsari a'te tojo wa'atjere? nicārā niwā.

⁵ Jesú narē yu'ticɔ niwī:

—Āpērā mɔsārē nisoori nírā, tɔ'omasīña. ⁶ Pājārā a'tiro nisoorāsama: “Yu'u Õ'acū tutuaro me'rā wee'e; Õ'acū bese'cɔ Cristo ní'i”, nirāsama. Na tojo nisere tɔ'orā, pājārā siruturāsama.

⁷ »Mɔsā a'mewējēse quetire tɔ'orā, “Topɔ tojo wa'aporo” nicā tɔ'orāsa'a. Tere tɔ'orā, ucuaticā'ña. Te a'tirota wa'arosa'a. Tojo nimirō, a'ti umuco pe'tiatjo dɔ'sarosa'a yujɔpɔ. ⁸ Ní'cā curuacjārā ape curuacjārā me'rā a'mequērāsama. Tojo nicā ní'cā di'tacjārā ape di'tacjārā me'rā a'mewējērāsama. Pūrō apesepure di'ta narāsāse wa'arosa'a. Ujaboase wa'arosa'a. A'te nipe'tise peje me'rā masā ne waro pi'etiwā'cōse ní'i. Numio co macūrē wuase dɔporo pūrīse nu'cārō weronojō nirōsa'a.

⁹ »Mɔsārē ñe'e, wiorā tiropɔ miarāsama. Mɔsā nerēse wí'seripure paaperāsama. Mɔsā yu'ure ējōpeose wapa wiorā wa'teropɔ miano'rāsa'a. Tojo weecā, yé cjasere wererāsa'a. Tojo weerā mɔsā basu añurō wācūtɔ'oña'ña.

¹⁰ A'ti umuco pe'tiatji dɔporo nipe'tirocjārārē Õ'acū masārē yu'rɔose quetire werese'sabi'ano'rōsa'a.

¹¹ Mɔsārē wiorā tiropɔ miacā, wācūque'titirāta wa'aya. “¿Ūsā de'ro ucūrāsariba topure?” ní' wācūtīcā'ña. Õ'acū mɔsārē wācūse o'osere topure ucūña. Mɔsā

mejēta ucūrāsa'a. Espíritu Santu ucūgūsami. ¹² Ni'cū pō'rā wiorāpūre a'merī weresā, wējēcā weerāsama. Na pacusumua quē'rā na pō'rārē wiorāpūre weresārāsama. Na pō'rā quē'rā mejārōta na pacusumarē yu'rūnū'cā, wērīcā weerāsama. ¹³ Nipe'tirocjārā masā musārē yu'ure ējōpeose bu'iri ī'atu'tirāsama. Yu'ure ējōpeoyapatirā pūrīcā yu'rūwetirāsama. Yu'u pacu tiropu catinu'cūrāsama.

¹⁴ »Dūporocjūpu Ō'acū ye queti weremūtārī masū Danie wāmetigu a'ti umūco pe'tiatji dūporo wa'at-jere ojayucu niwī. “Ŋa'agū Ō'acū yabigūnojō cū ya wi'ipū sājātīgūnojō Jerusalé cja wi'i añurī wi'ipūre sājāa, nu'cūgūsami. Tojo weegu cū sājāase me'rā ti wi'i ŋa'ase marīrī wi'ire dojorēgūsami”, ni ojayucu niwī. Cūrē ti wi'ipū nicā ī'arā, musā a'ti pūrīrē bu'e tū'omasīña. Tojo wa'acā ī'arā, Ō'acū bu'iri da'regusami nīrā, Judeapu nīrā ŋrūpagupu du'tiaya. ¹⁵ Tojo wa'ari nūmūrē wi'i dūposārī opa sirapu soo pesagūnojō po'peapu cjasere sājāa dūretimigū, diacjūta wa'a wa'aya. ¹⁶ Wesepu tō'ogū quē'rā ne wi'ipū tojaa, duregu wa'aticā'ña. ¹⁷ Tojo wa'ase nūmūrī numia nijīpacosānumiarē, pō'rā mi'rīrā cuorārē bujaweose nūmūrī nirōsa'a. Na umūñarō wa'amāsīsome. ¹⁸ “Yusūase nūmūrīrē tojo wa'aticā'to” ni, Ō'acūrē sērīña. ¹⁹ Tojo wa'ase nūmūrī pi'etise nūmūrī nirōsa'a. Ō'acū a'ti turire wéeca be'rore tocārō pi'etise marīcaro niwū. Be'ropu quē'rārē tocārō waro pi'etise marīrōsa'a. ²⁰ Ō'acū pi'etise nūmūrīrē duoticāma, ne ni'cū yu'rūwetitibutīabosami. Ō'acū pe'e cū yarā, cū bese'cārārē wéegu, tojo wa'ase nūmūrīrē dūogusami.

²¹ »Tojo wa'ari curare āpērā musārē nisoorāsama: “Jāa, ī'aña. Ō'acū bese'cu Cristo a'to nimi. Topu nimi”, nirāsama. Na tojo nicā, ējōpeoticā'ña. ²² Pājārā nisoori

masã a'tirãsama. A'tiro nirãsama: “Yũ'ũ Õ'acũ bese'cũ Cristo ni'i. Õ'acũ ye quetire weremu'tãrĩ masã ni'i”, nisoorãsama. Peje weeĩ'ose weerãsama narẽ ãjõpeoato nĩrã. Basiocãma, Õ'acũ cũ bese'cãrãpũreta ãjõpeodu'ucã weesĩ'rĩrãsama. Tojo weerã narẽ ne ãjõpeoticã'ña. ²³ Mũsã tojo wa'asere añurõ tu'omasĩña. Te niatjeta mũsãrẽ wereyutoja'a, nicũ niwĩ Jesũ.

Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ ¿de'ro wee a'tigusari? nise ni'i

(Mt 24.29-35,42-44; Lc 21.25-36)

²⁴ Jesũ a'tiro ni werenemocũ niwĩ:

—Te pi'etise mũmũrĩ yũ'rũca be'ro mujĩpũ mũmũcocjũ na'itĩ'a wa'agusami. Ñamicjũ quẽ'rã bo'reyusome. ²⁵ Ñocõa bũrũdijarãsama. Nipe'tirã mũmũarõpu nĩrã narãsãcã weeno'rãsama. ²⁶ Tojo wa'ari cura nipe'tirã yũ'ũ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ o'mecururĩpu tutuaro me'rã asistedijaticã ĩ'arãsama. ²⁷ Be'ro yũ'ũre wereco'terãrẽ o'óguti. Na neorãsama yũ'ũ bese'cãrã nipe'tiro no'o nĩrõcjãrãrẽ.

²⁸ »Mũsãrẽ otecjũ higueraũ wãmeticjũ me'rã queose o'oguti. Tigũ dũpũripũ pũrĩ ñasãwĩjisãjãcã, “Cũ'ma wa'arotiro wee'e”, nisa'a. ²⁹ A'te weronojõ yũ'ũ todũporo nĩ'que peje wa'acã ĩ'arã, “Cã'rõacã Jesũ a'ti di'ta wiogũ sãjãtjo dũ'sasa'a”, ñña. ³⁰ Diacjũ mũsãrẽ wereguti. A'te peje tojo wa'ari curare nĩrã wẽrĩsome. Tojo wa'asere ĩ'ape'ocã'rãsama. ³¹ A'ti mũmũco, a'ti di'ta pe'tidijarosa'a. Yũ'ũ ucũse, yũ'ũ bu'ese pũrĩcã ninu'cũcã'rõsa'a. Nipe'tise yũ'ũ nĩ'que queoro wa'arosa'a.

³² »Yũ'ũ apaturi a'tiatjema ti mũmũ nicã, ti hora nicã a'tigusã'a nisere ne masĩno'ña marĩ'i. Õ'acũrẽ wereco'terã mũmũsecjãrã, yũ'ũ Õ'acũ macũ quẽ'rã masĩwe'e. Yũ'ũ pacũ Õ'acũ ni'cũta masĩsami.

³³ »Tojo weerã mʉsã añurõ wãcũ, tʉ'omasĩyuya. “¿De'ro nicã a'tigusari?” ni ñubue, co'tenu'cũcã'ña. Yʉ'u a'tiatjere mʉsã ne masĩwe'e. ³⁴ Mʉsãrẽ queose me'rã wereguti. Ni'cũ masũ yoaropu sijagu wa'asami. Cũ wa'ase dʉporo cãrẽ da'raco'terãrẽ cũ ya wi'ire “Co'teapa”, nisami. Nánucãrẽ na da'ratjere cũusami. Sope co'tegure “Sopere co'teya”, nisami. ³⁵ Na weronojõ mʉsã niña. Námariã na wiogu dajatjere ne masĩtisama. Na'ique'ari cura, ñami deco, cãrẽ'quẽ uuri cura, o bo'reacã nígu nibosami. Mʉsã quẽ'rã na weronojõ masĩtimirã, yʉ'ure co'teya. ³⁶ Yʉ'u wãcũña marĩrõ a'ti, mʉsãrẽ cãrĩrãrẽ weronojõ bocaejapejasĩ'rĩtisa'a. ³⁷ Yʉ'u mʉsãrẽ nisere nipe'tirãrẽ nigũti. Añurõ wãcũ, co'teyuya, ni werecu niwĩ Jesú.

14

Jesure ñe'erãtirã na apoyu'que ni'i
(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Pʉa nʉmʉ Pascua bosenuʉmʉ, pã bucuase me'rã na morẽti'quere ba'ari bosenuʉmʉ dʉ'sacaro niwũ. Ti bosenuʉmʉ judío masã na ñecũsumʉa Egiptopu ní'cãrã wijawã'cã'quere wãcũrĩ bosenuʉmʉ nicaro niwũ. Pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã ¿de'ro wee Jesure ñe'e wẽjẽrãsarĩ? nĩrã, weesoomerĩse me'rã na weeatjere apoyucãrã niwã. ² Tojo nĩrã, a'tiro nicãrã niwã:

—Bosenuʉmʉ nicã weeticã'rã. Masã cãrẽ ma'ĩrã, no'õ ʉaro caricũma'a, marĩ tojo weesere dojorẽbosama, nicãrã niwã.

Ni'cõ numio Jesure ma'iyu'ru go ʉ'mutise piopeo'que ni'i
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Na “Jesure wẽjẽrãti” ni apocaterore Jesú Betaniapu nicu niwĩ. Simó cãmi boa, yʉ'ru'cu ya wi'ipu nicu niwĩ. Jesú cũ ba'adujiri cura ni'cõ numio ʉ'muticja cuogo

ejaco niwõ. Tiga acosticja u'mutise nardo wãmetise wapabujusere poseticaro niwã. Ti ñacõrẽ pe'equajo, Jesús dũpoa bu'ipũ u'mutisere piopeoco niwõ. ⁴ Æpẽrã topũ nirã co tojo weecã ñ'arã, uayũ'rũacãrã niwã. Tojo weerã a'tiro a'merĩ ucũcãrã niwã:

—¿De'ro weego co a'te u'mutise wapabujusere mejõ waro tojo weecõ'ati? ⁵ A'te ni'cã cũ'ma da'rase wapa wapata'aro weronojõ duago, bocano'boapã. Te me'rã pajasecũorãrẽ weetamuboapõ, nicãrã niwã. Co tojo weesere tũ'satirã, pũrõ tu'ticãrã niwã.

⁶ Jesús pe'e narẽ nicũ niwĩ:

—Cariboticã'ña. ¿De'ro weerã core cariboti? A'tere yũ'ure tojo wéego, añurõ weego weemo. ⁷ Pajasecũorã mũsã wa'teropũ ninu'cũcã'rãsama. Mũsã no'o ñaritero narẽ añurõ weetamumasĩ'i. Yũ'uma mũsã wa'teropũ ninu'cũcã ñ'asome. ⁸ A'tigo yũ'ure co weesĩ'rĩrõ põtẽorõ añurõ weemo. Co yũ'ure piopeogo u'mutisere apoyu, na yaarã u'mutise wa'reatjo weronojõ yũ'ure weeyumo. ⁹ Diacjũ mũsãrẽ weregũti. A'ti di'tapũre no'o nirõ yũ'u masãrẽ yũ'rũose quetire werecusiarã, a'tigo co yũ'ure wee'quere wãcũdutarã wererãsama, nicũ niwĩ.

Juda wiorãpũre Jesure o'oa'tje cjase ni'i

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Jesús numiorẽ tojo níca be'ro Jesús bu'erã doce me'rãcjũ ni'cũ Juda Iscariote a'tiro weecũ niwĩ. Pa'ia wiorã tiropũ wa'a, Jesure cũ o'oa'tje cjasere na me'rã ucũgũ wa'acũ niwĩ. ¹¹ Cũ tojo nisere tũ'orã, upũtu e'catirã, “Mũ'urẽ niyeru wapayerãti”, nicãrã niwã Judare. “¿De'ro nicã yũ'ure Jesure wiorãpũre o'oroñamitito?” ni wãcũcũ niwĩ Juda.

Jesú cũ bu'erã me'rã ba'atũo'que ni'i

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹² Masã pá bũcũase me'rã morëti'quere ba'ari bosenũmũ ninũ'cãcaro niwũ. Ti nũmũ nicã, ni'cũ oveja wĩ'magũ na Pascua bosenũmũ ba'acjũre wëjësama. Titare Jesú bu'erã cũrë sërĩtiña'cãrã niwã:

—¿No'opũ marĩ Pascua bosenũmũ ba'atjore apoyucã ñasari? nicãrã niwã.

¹³ Tojo nicã tu'ogũ, pũarã cũ bu'erãrë o'ócũ niwĩ. A'tiro narë werecũ niwĩ:

—Jerusalépu wa'aya. Topũ ni'cũ masũ acoga tuu-peogũre bocaajepjarãsa'a. Cũ no'lo wa'aro sirutuya. ¹⁴ Cũ sãjãarõ ti wi'li wioğũre niña: “Ûsãrë bu'egũ a'tiro ni-ami: ‘¿No'opũ nisari yũ'u bu'erã me'rã Pascua bosenũmũ ba'atji tucũ?’ niami”, niña. ¹⁵ Mũsã tojo nicã, ñ'mũarõca tucũ apoyuca tucũjopũ mũsãrë i'ogũsami. Topũ marĩ ba'atjere apoyuya, nio'ocũ niwĩ Jesú.

¹⁶ Be'ro cũ bu'erã wa'a, Jerusalépu etacãrã niwã. Topũ etarã, Jesú cũ ní'caronojõta nipe'tisere bocacãrã niwã. Topũ na ba'atjere apoyucãrã niwã.

¹⁷ Na'ique'aca be'ro Jesú cũ bu'erã doce me'rã ti wi'ipũre etacũ niwĩ. ¹⁸ Na ba'ari cura Jesú cũ bu'erãrë nicũ niwĩ:

—Diacjũ mũsãrë wereguti. Mũsã me'rãcjũ ni'cũ marĩ me'rã ba'adujigũ wiorãpũre yũ'ure wëjëdutigu o'ogũsami, nicũ niwĩ.

¹⁹ Cũ tojo nicã tu'orã, upũtu bujaweticãrã niwã. Nánũcũ a'merĩ sërĩtiña'cãrã niwã:

—Yũ'uta nicã'sa'aba, nicãrã niwã.

²⁰ Jesú narë yũ'ticũ niwĩ:

—Ní'cũ mũsã doce me'rãcjũ yũ'u me'rã a'ti papũ yosoba'agũ nimi. ²¹ Yũ'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũre Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩ ní'caronojõta wa'arosa'a. Tojo wa'acã, yũ'ure wiorãpũre o'ogũma ña'abutiario wa'arosa'a. Cũ diacjũta bajuatiyũ'ruocã, nemorõ añubopã, nicũ niwĩ.

²² Jesú cū bu'erā me'rā ba'ari cura pāgārē mii, cū pacu Õ'acūrē e'catise o'ocū niwī. Tu'ajanu'cō, tigare ducawaa, narē o'ogu, a'tiro nicu niwī:

—Ba'aya. A'te yu'u upu ni'i, nicu niwī.

²³ Be'ro sī'rīrī pare mii, Õ'acūrē e'catise o'ocū niwī tja. Tu'ajanu'cō, cū bu'erārē tīacu niwī. Nipe'tirā ti pa cjasere sī'rīpeticā'cārā niwā. ²⁴ Narē tīagū, nicu niwī:

—A'te yé dí ni'i. Masā ña'arō wee'quere wērī wapaye-bosagusa'a. Õ'acū masārē apeye ma'ma “A'tiro weeguti” ní'quere cūgūsami. Yu'u wērīgū, dí o'maburose me'rā pājārā añurō weeno'rāsama. ²⁵ Diacjū musārē wereguti. A'te u'seducaco vino marī ni'cārōacā sī'rīrō weronojō weenemosome. Be'ro yu'u pacu yu'ure wioгу sōrōcāpu, musā me'rā apaturi ma'ma vino sī'rīnemogūsa'a tja, nicu niwī Jesú.

Jesú Pedrorē “Mu'u yu'ure ‘Masīwe'e’ nigūsa'a” ní'que ni'i

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Jesú cū bu'erā me'rā ba'áca be'ro Õ'acūrē basapeotoja, ti wī'ire wijaa wa'acārā niwā. Wijaa, ūrūgū Olivo wāmeticjupū wa'acārā niwā. ²⁷ Topu wa'agu, Jesú narē nicu niwī:

—Musā nipe'tirā a'ti ñami uirā, yu'ure cō'awā'cāpe'tia wa'arāsa'a. Musā tojo weeatje Õ'acū ye queti o'jáca pūrīpu nīrōnojōta wa'arosa'a. A'tiro o'jano'wū: “Yu'u oveja co'tegure wējēno'cā weegusa'a. Tojo weecā, cū yarā oveja no'o ūaro omastearāsama”, niwū. ²⁸ Be'ro yu'u wērī'cupu masāca be'ro musā dūporo Galilea di'tapu wa'ayutojagusa'a, nicu niwī.

²⁹ Cū tojo nicā tu'ogu, Pedro yu'ticu niwī:

—Āpērā mu'urē cō'awā'cācā, yu'u pūrīcā ne wa'asome, nicu niwī.

³⁰ Tojo nisere tu'ogu, Jesú nicu niwī:

—Diacjũ mu'urẽ wereguti. Ni'cãcã ñami puati cãrẽ'quẽ uuati dũporo yu'ure i'tiati “Cãrẽ masĩwe'e”, nigũsa'a, nicu niwĩ.

³¹ Tojo nicã tu'omigũ, Pedro ninemocu niwĩ:

—Yu'u pũricã na yu'ure wẽjẽsĩ'ricãma, “Cũ me'rã boaguti”, nigũsa'a. “Cãrẽ masĩwe'e” nisome, nicu niwĩ. Be'ro nipe'tirã cũ bu'erã Pedro ní'caronojõta niburocãrã niwã.

Jesú Getsemaní wãmetiropu cũ pacure ñubue'que ni'i
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Olivo wãmeticju ãrũgũpu wa'arã, tigu du'pocã Getsemaní wãmetiropu etacãrã niwã. Topu Jesú cũ bu'erãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u ñubuegu wa'ari cura a'topu dujiniña yujupu, nicu niwĩ.

³³ Topu ñubuegu wa'agu, Pedro, Santiago, Juãrẽ miacu niwĩ. Cũ uputu waro ejeripõ'rãpu wãcũque'ti, bujaweticu niwĩ. ³⁴ Narẽ nicu niwĩ:

—Yu'ure wẽritawioro, bujawetise yu'rũmajãsa'a. Musã a'to tojayá. Ne cãriticã'ña, nicu niwĩ narẽ.

³⁵⁻³⁶ Tojo níca be'ro yoacurero na yu'rũro wa'a, di'tapu paamu'rĩque'agu, cũ pacure sãrĩgũ, a'tiro nicu niwĩ:

—Pacu, mu'urẽ nipe'tise basio'lo. Mu'u uacã, yu'ure a'te ña'arõ yu'rũatje wa'aticã'to. Yu'u tojo nimicã, yu'u uaro weeticã'ña. Mu'u uaro pe'e wa'ato, nicu niwĩ.

³⁷ Be'ro cũ bu'erã tiropu majãmitojacu niwĩ. Narẽ cãrĩ'cãrãpũre bocaejacu niwĩ. Pedroro nicu niwĩ:

—Simó, ¿mu'u cãrĩgũ weeti? ¿Ne cã'rõacã cãrĩtimigũ, tu'sumasĩtisari? ³⁸ Cãriticã'ña. Wãtĩ musãrẽ niqesãticã'to níra, Õ'acũrẽ sãrĩña. Musã wãcũsepu me'rãma yu'ure ãjõpeonu'cũsĩ'rĩmisa'a. Musã se'saro tojo weesĩ'rĩmirã, wãcũtutuamasĩtisa'a. Tojo weerã Õ'acũrẽ sãrĩña, nicu niwĩ.

³⁹ Tojo níca be'ro majāmitojagu, cū pacure sērī'caronojōta sērīcu niwī tja. ⁴⁰ Sērīca be'ro cū bu'erā tiropu majāmitojagu, cārī'cārāpūre bocaējacu niwī tja. Narē wūja pūrīyū'rūacaro niwū. Tojo weerā cūrē de'ro wee yu'timasiticārā niwā. ⁴¹ Be'ro apaturi Jesú cū pacure sērītūogu wa'acu niwī. Tojatagu, cū bu'erārē nicu niwī:

—Ni'cārōacāma sooya, cārīña majā. Tocā'rōta ni'i. Ni'cārōacārē yū'u Ō'acū macū masū weronojō upūtigure masā ña'arāpūre o'oaťje etatoja'a. ⁴² Wā'cānu'cāña. Te'a, na tiropu wa'arā. Yu'ure o'oacju a'titojami, nicu niwī Jesú.

Jesure ñe'ewā'cā'que ni'i

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Jesú cū bu'erārē ucūrī cura na me'rācjū ní'cu Juda etacu niwī. Cū me'rā pājārā masā di'pjīrī cuorā yucupagu me'rā a'ticārā niwā. Na pa'ia wiorā, Moisé oja'quere bu'eri masā, judío masā būcūrā o'óno'cārā nicārā niwā.

⁴⁴ Juda Jesure wiari masū narē a'tiro niyutojacu niwī:

—Yu'u wa'suporopu mi'miacju cūta nigūsami. Cūrē ñe'e, añurō du'te miapa, nicu niwī.

⁴⁵ Juda Jesú tiropu etagu, a'tiro nicu niwī:

—Yu'ure bu'egu. Tojo nígūta, cūrē mi'micu niwī.

⁴⁶ Tojo weecā ī'arā, Jesure ñe'ewā'cā wa'acārā niwā.

⁴⁷ Cūrē ñe'erī cura ni'cū topu nu'cūgū cū ya di'pjīrē wejewe, pa'ia wiojure da'raco'tegure o'mepero dūtepā'rēcā'cu niwī. ⁴⁸ Jesú masārē nicu niwī:

—¿Yajari masārē ñe'erā a'tirā weronojō yū'ure di'pjīrī, yucupagu me'rā ñe'erā a'tiati? ⁴⁹ Nipe'tise nūmūrī yū'u Ō'acū wi'i mūsā wa'teropu bu'edujiwū. Titare mūsā yū'ure ñe'etiwū. A'te mūsā ni'cārōacā weese todūporopu Ō'acū ye queti o'jáca pūrīpu nírōnojōta wa'a'a, nicu niwī.

⁵⁰ Jesure ñe'ecā ī'arā, cū bu'erā ni'cūrēta cō'anū'cō, du'tiwa'cāpe'tia wa'acārā niwā.

Ni'cũ ma'mu du'tiwã'cã'que ni'i

⁵¹ Jesure ñe'ewã'cãcã, ni'cũ ma'mu cũ cãrĩgũ omáca casero me'rã omatjĩagũ sirutucu niwĩ. Be'ro ãpẽrã cãrẽ ñe'ecãrã niwã. ⁵² Tojo weecã, cũ oma'carore cõ'acã'cu niwĩ. Cõ'a, su'ti marĩgũ omawã'cã wa'acũ niwĩ.

Jesure wiorã tiropu mia'que ni'i

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55,63-71; Jn 18.12-14,19-24)

⁵³ Jesure ñe'e, pa'ia wiogu tiropu miacãrã niwã. Topu nipe'tirã pa'ia wiorã, judío masã bucãrã, Moisé oja'quere bu'eri masã nerẽcãrã niwã. ⁵⁴ Pedro pe'e Jesure yoacurero pa'ia wiogu ya wi'i sope pu'topu sirututucũ niwĩ. Topu surara pu'to ejanujã, na me'rã pecame'e sõ'madujicu niwĩ.

⁵⁵ Pa'ia wiorã, tojo nicã nipe'tirã wiorã “¿De'ro wee Jesure weresãrõuamitito?” nicãrã niwã. Cãrẽ wẽjẽsĩ'rĩrã, tojo nicãrã niwã. Cãrẽ wẽjẽsĩ'rĩmirã, bu'iri ne bocaticãrã niwã. ⁵⁶ Pãjãrã cãrẽ weresã, nisoocãrã niwã. Ni'cãrõnojõ weresãtiyucã, basioticaro niwũ. ⁵⁷ ãpẽrã wã'cãnu'cã, nisoose me'rã weresãcãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

⁵⁸ — ã'rĩrẽ a'tiro nicã tu'owu: “Yũ'u a'ti wi'i Õ'acũ wi'ire masã wéeca wi'ire cõ'adijope'oguti. Be'ro i'tia numu be'ro ape wi'i tu'ajanu'cõgũti. Ti wi'i masã wéeca wi'i mejeta nirõsa'a”, niwĩ, nicãrã niwã.

⁵⁹ Tojo nimirã, na nisere ni'cãrõnojõ wãcũticãrã niwã.

⁶⁰ Na tojo nicã tu'ogu, pa'ia wiogu na wa'teropu wã'cãnu'cã, Jesure sãrĩtiña'cu niwĩ:

— ¿Mu'urẽ tojo nisere yu'tiweti? ¿De'ro ni yu'tigusari na weresãsere? nicũ niwĩ.

⁶¹ Jesús yu'titiyu'ruocã'cu niwĩ. Cũ yu'titicã ã'agũ, pa'ia wiogu apaturi sãrĩtiña'nemocu niwĩ:

— ¿Mu'uta niti Õ'acũ bese'cu Cristo, Õ'acũ aňugũ macũ na nigũ? ni sãrĩtiña'cu niwĩ.

⁶² Jesús cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Cũta ni'i. Musã yu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ uputigu Õ'acũ pu'topu dujicã ï'arãsa'a. Cũ u'musepu nigũ tutuayurũami. Yu'u o'mecururipu dijaticã ï'arãsa'a, nicu niwĩ.

⁶³ Tojo nicã tu'ogu, pa'ia wiogu uasere ï'ogũ, cũ basu cũ ye su'tire wejetũ'rẽcu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ:

—Ãpẽrã cũrẽ weresãrã ãanemowe'le. ⁶⁴ Musã Õ'acũrẽ ña'arõ cũ ní'quere tu'oapu. ¿De'ro tu'oña'ti musã? nicu niwĩ.

Nipe'tirã topu nirã “Cũrẽ wẽjẽrõña'a”, nicãrã niwã.

⁶⁵ Na tojo nicã tu'orã, ãpẽrã a'tiro weecãrã niwã. Cũrẽ u'seco e'opeocãrã niwã. Cũ caperire bi'apecãrã niwã. Cũrẽ paamũjãrã, a'tiro nicãrã niwã:

—Nĩbocaya. ¿Noa mu'urẽ paati? nicãrã niwã.

Surara quẽ'rã diapoapu Jesure paacãrã niwã.

Pedro Jesure “Masĩwe'le” ní'que ni'i

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Jesure wi'i po'peapu ñe'esãjãca be'ro Pedro sope pu'topu tojacu niwĩ. Cũ tojo weeri cura ni'cõ pa'ia wiogure da'raco'tego etaco niwõ. ⁶⁷ Cũ pecame'le sõ'-madujigure ï'agõta ï'a, cũrẽ nico niwõ:

—Mu'u Jesús Nazarecjũ me'rã sija'cuta ni'iba, nico niwõ.

⁶⁸ Pedro core nisoogu, a'tiro ni yu'ticu niwĩ:

—Cũrẽ masĩtisa'a. Ñe'enojõrẽ ucũgõ ucũsa'a. Tu'omasĩtisa'a, nicu niwĩ.

Cũ sã'rĩrõ sope pu'topu topu wijaanu'cãcã, cãrẽ'quẽ uucu niwĩ. ⁶⁹ Pa'ia wiogure da'raco'tego apaturi cũrẽ ï'agõ, topu nirãrẽ a'tiro nico niwõ:

—Ã'rĩ quẽ'rã na me'rã sija'cuta nimi, nico niwõ.

⁷⁰ Cũ apaturi nisoocu niwĩ tja. Be'roacãta topu nirã Pedre a'tiro nicãrã niwã:

—Mũ'u quẽ'rã Jesú bu'erã me'rã sija'cũta ni'i. Mũ'u Galileacũ ni'i. Mũ'u ucũse quẽ'rã na ucũwũaronojõ bususa'a, nicãrã niwã.

⁷¹ Na tojo nicã tu'ogu, Pedro nisooneemocu niwĩ tja:

—Yũ'u diacjũta ucũticã, Ō'acũ yũ'ure bu'iri da'reato. Yũ'u masã ucũgũrẽ ne masĩtisa'a, nicu niwĩ.

⁷² Cũ tojo nicũñarĩ cura cãrẽ'quẽ apaturi uucũ niwĩ tja. Tojo weecã, Pedro Jesú todũporopũ ní'quere wãcũbobacũ niwĩ. Jesú a'tiro nicu niwĩ: “Cãrẽ'quẽ puati uuse dũporo mũ'u yũ'ure i'tiati ‘Cũrẽ masĩwe'e’, nigũsa'a”, nicu niwĩ. Tere wãcũgũ, ɸpũtu uticũ niwĩ.

15

Jesure romano masã wiogu Pilato sãrĩtiña'que ni'i

(Mt 27.1-2,11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bo'reacã pa'ia wiorã nerẽcãrã niwã. Judío masã bucũrã, Moisé oja'quere bu'eri masã quẽ'rã nerẽcãrã niwã. ã'rã nipe'tirã wiorã nerẽque'a, “Jesure ¿de'ro weerãsari marĩa?” ni ucũcãrã niwã. Ucũtoja, Jesure dũ'tetjãrã, Pilato tiropũ miiejacãrã niwã. ² Pilato Jesure sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Mũ'ũta niti judío masã wiogu? nicu niwĩ.

Jesú yũ'ticũ niwĩ:

—Mũ'u nĩrõnojõta cũta ni'i, nicu niwĩ.

³ Pa'ia wiorã Pilatopũre peje weresãcãrã niwã. ⁴ Tojo nicã tu'ogu, Pilato apaturi Jesure sãrĩtiña'nemocu niwĩ tja:

—¿Mũ'ũrẽ na tojo nisere yũ'tiweti? ¿Dicũse peje mũ'ũrẽ weresãrã weeti? nicu niwĩ.

⁵ Jesú ne yũ'titiyũ'rũocã'cũ niwĩ. Tojo weegu Pilato i'amarĩacu niwĩ.

Jesure wẽjẽduti'que ni'i

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Cũ'marĩnucũ Pascua bosenũmũ nicã Pilato a'tiro weeseticũ niwĩ. Ni'cũ bu'iri da'reri wi'ipũ nigũrẽ masã na du'uwiĩrõdutigũre du'uwiĩrõmũjãcũcũ niwĩ. ⁷ Titare ni'cũ bu'iri da'reri wi'ipũ Barrabá wãmetigũ wiorãrẽ yũ'rũnũ'cã, narẽ cõ'asĩ'rĩ, cũ me'rãcjãrã masãrẽ wẽjẽ'cãrã me'rã dujicũ niwĩ. ⁸ Masã Pilato tiropũ wa'a, “Mũ'ũ bosenũmũ nicã weewũaronojõ weeya”, nicãrã niwã. ⁹ Pilato narẽ yũ'ticũ niwĩ:

—¿Musã judío masã wiogũre yũ'ũ du'uwiĩrõcã ñasari? nicũ niwĩ.

¹⁰ Pilato pa'ia wiorã ñose ye bu'iri Jesure cũpũre wia'quere masĩcũ niwĩ. ¹¹ Pa'ia wiorã Barrabá pe'ere du'uwiĩrõdutirã masãrẽ no'o ñaro caricũsitenũ'cõcã'cãrã niwã. ¹² Tojo nicã tu'ogũ, Pilato narẽ sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—Musã judío masã wiogũ nigũ me'rã pe'ere ¿de'ro weecã ñasari? nicũ niwĩ.

¹³ Tojo nicã nipe'tirã caricũmajãcãrã niwã:

—Cũrẽ curusapũ paabi'pe wẽjẽña, nicãrã niwã.

¹⁴ Pilato narẽ nicũ niwĩ:

—¿De'ro weegũ tojo weebosari? Ñ'rĩ ne cã'rõ ña'arõ weeticũ niami, nicũ niwĩ.

Cũ tojo nimicã, masã caricũnemocãrã niwã:

—Curusapũ paabi'pe wẽjẽña, nicãrã niwã.

¹⁵ Tojo nicã tu'ogũ, Pilato masã me'rã añurõ tojasĩ'rĩgũ, Barrabãre du'uwiĩrõcũ niwĩ. Be'ro Jesure surarare tãrãdu-titoja, curusapũ paabi'pe wẽjẽduticũ niwĩ.

¹⁶ Tojo weerã na Pilato ya wi'i po'pea nirĩ tucũjopũ cũrẽ miacãrã niwã. Topũ nipe'tise cururi surara nerẽcãrã niwã. ¹⁷ Na Jesure ni'cãrõ su'tiro ñpũtũ sõ'arõ, wiorã sãñarõnojõrẽ sãacãrã niwã. Tojo nicã ni'cã be'to pota me'rã wéeca be'tore cũ ñũpoapũre peocãrã niwã. ¹⁸ Be'ro cũrẽ caricũcãrã niwã:

—E'catipeoya judío masã wiogũre, ni caricũcãrã niwã.

¹⁹ Ni'cāgũ yucugũ me'rã dũpoapũre paamũjãcãrã niwã. Ɖ'seco e'opeo, cãrẽ bujicã'rã, ejaque'apecãrã niwã. ²⁰ Na cãrẽ a'tiro bujicã'ca be'ro wioꝝ sãñarĩ su'tiروه tuweecãrã niwã. Be'ro cũ sãñamũ'tã'carore sãacãrã niwã tja. Tu'ajanũ'cõ, cãrẽ curusapũ wẽjẽrã wa'arã miacãrã niwã.

Jesure curusapũ paabi'pe wẽjẽ'que ni'i
(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Jesure wẽjẽrã wa'arã na miarĩ cura ni'cũ masũ Simó Cirene wãmetiri macãcjũ cãpũpu ni'cu tojaticũ niwĩ. Cũ pũarã Alejandro, Rufo pacũ nicũ niwĩ. Jesú curusa wãawã'cãrõpu cũ yũ'ruacã ĩ'arã, curusare cãrẽ wãaduticãrã niwã.

²² Jesure ni'cã bu'a Gólgota wãmetiropũ miacãrã niwã. Gólgota nírõ, “Masã boaweeca dũpoa” nírõ weesa'a. ²³ Topũ pũrise tu'oña'ticã'to nírã, vino mirra wãmetise me'rã morẽ'quere tĩacãrã nimiwã. Jesú sĩ'rĩticũ niwĩ. ²⁴ Be'ro cãrẽ curusapũ paabi'pe wẽjẽcãrã niwã. Surara cũ ye su'tire dũcawaarã, nĩbocape wapata'acãrã niwã. ¿Ñe'enojõrẽ bocarãsari? nírã, tojo weecãrã niwã.

²⁵ Jesure curusapũ paabi'penũ'cõcatero, ñamiña'cũrõ nueve nicã nicaro niwũ. ²⁶ A'te ye bu'iri cãrẽ wẽjẽ'e nírã, curusapũ ni ojaõ'oca pĩ a'tiro ojano'caro niwũ: “Á'rĩ judío masã wioꝝ nimi”, nicaro niwũ. ²⁷ Jesú me'rã ãpẽrã pũarã yajari masã curusapũ paabi'penũ'cõno'cãrã niwã. Ni'cũ diacjũ pe'e, apĩrẽ cũpe pe'e nu'cõcãrã niwã. ²⁸ Tojo weecã, Õ'acũ ye quetire ojãca pũrĩpu oja'que queoro wa'acaro niwũ. A'tiro ojano'caro niwũ: “Cũ quẽ'rã ña'arã wa'teropũre morẽsu'utamucũ niwĩ”, niwũ.

²⁹⁻³⁰ Masã Jesú pu'to yũ'ruarã, cãrẽ bujicã'rã, dũpoa yuremũjãcãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—Jũ. Mũ'u pũrĩcã “Õ'acũ wi'ire cõ'agũti”, nimiwũña. “I'tia nũmũ be'ro weepe'ogũti”, niwũ. Tojo ni'cu mũ'u

basuta yu'ruoya. Topu curusapu wã'ñagũ dijatia, ni bujicã'cãrã niwã.

³¹ Na weronojõta pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã bujicã'cãrã niwã. Na basu a'merĩ a'tiro nicãrã niwã:

—Cũ ãpẽrãmarĩcãrẽ yu'ruowĩ. Cũ basu pe'le yu'ruomasĩtimi. ³² Õ'acũ bese'cũ Cristo Israe curuacjãrã wioꝝu nĩgũ, curusapu dijatiato. Cũ dijaticã pũricãrẽ, ãjõpeorãti, nicãrã niwã.

Yajari masã Jesú me'rã curusapu paabi'penũ'cõ'cãrãputa bujicã'sãjãcãrã niwã.

Jesú wẽrĩ'que ni'i

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30; Heb 6.19-20; 10.19-20)

³³ Jesú curusapu wẽrĩrĩ cura dajaritero nicã nipe'tiro ti di'tapu na'itĩ'a wa'acaro niwũ. Téé ñamica'a tres nicãpu na'itĩ'atũocaro niwũ. ³⁴ Tita ti horata Jesú uputu caricũcu niwĩ. Arameo ye me'rã a'tiro nicu niwĩ:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? A'tiro nĩgũ, “Õ'acũ, Õ'acũ, ¿de'ro weegũ yu'ure cõ'awã'cãti?” nĩgũ, tojo nicu niwĩ.

³⁵ ãpẽrã ni'cãrẽrã topu nirã tojo nisere tu'orã, a'tiro nicãrã niwã:

—Tu'oya sĩ'i ucũsere. Dũporocjũpu Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ Elfare pisugũ weesami, nicãrã niwã.

³⁶ Cũ caricũcã tu'ogũ, ni'cũ omawã'cã, ni'cã si'ti vino pi'ase me'rã morẽ'quere yosocu niwĩ. Yosotoja, ni'cãgũ yucugũpu du'te'õ, Jesure sĩomorõ tĩagũ, a'tiro nicu niwĩ:

—Í'anirã marĩ yujupu. Elía yu'ruogũ a'tigu a'tigusami cãrẽ.

³⁷ Be'ro Jesú uputu caricũ, wẽrĩa wa'acu niwĩ.

³⁸ Cũ wẽrĩrĩ cura a'tiro wa'acaro niwũ. Õ'acũ wi'ipu pa'ia sãjãarõpu cã'mota'ayosari casero u'muarõ pe'le tũ'rũdijati, puã casero dũcawatiyojocarõ niwũ. ³⁹ Surara wioꝝu romano Jesú doca nu'cũgũ cũ caricũcã ã'agũ, cũ de'ro wee wẽrĩcã ã'agũ, a'tiro nicu niwũ:

—Diacjũta ã'rĩ Õ'acũ macũ niapĩ, nicu niwĩ.

⁴⁰ Numia yoaropu Jesure ĩ'anu'cũcãrã niwã. Na wa'teropu ã'rã numia nicãrã niwã: María Magdalena, apego María José, Santiago nituogu na nigũ paco, tojo nicã Salomé nicãrã niwã. ⁴¹ Æ'rã numia Jesure Galileapu nicã sirutu'cãrã, cũrẽ weetamu'cãrã nicãrã niwã. Tojo nicã ãpẽrã numia pãjãrã Jesú Jerusalẽpu wa'acã sirutu'cãrã topu ĩ'anu'cũcãrã niwã.

Jesure na yaa'que ni'i

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Jesú wẽrĩca numu judío masã sooatji numu duporo nicaro niwũ. Tojo weerã na ba'atjere apoyurã weecãrã niwã. Na'ique'ari cura José, Arimatea wãmetiri macãcjũ etacu niwĩ. Judío masã wiorã me'rãcjũ wiogu nicu niwĩ. Joséta Jesure “Õ'acũ bese'cu nimi”, ni ějõpeocu niwĩ. Tojo nicã cũ wiogu sãjãtje quẽ'rãrẽ co'tecu niwĩ. Tojo weegu uiro marĩrõ wãcũtutuario me'rã Pilato tiropu sãjãacu niwĩ. Sãjãa, Jesú ya upure sẽrĩcu niwĩ. ⁴⁴ Pilato ti upure sẽrĩcã tu'ogu, cũ wẽrĩatoja'quere masĩgũ, tu'omarĩa wa'acu niwĩ. Be'ro surara wiogure ¿diacjũta wẽriapari? nígũ, sẽrĩtiña'cju pijiocu niwĩ. ⁴⁵ Surara wiogu “Diacjũta niapu” nicã tu'ogu, Pilato Jesú ya upure Joseré o'oduticu niwĩ. ⁴⁶ Tojo weegu José cũrẽ omatji casero añurĩ caserore duucu niwĩ. Be'ro Jesú ya upure miidijoo, ti casero me'rã omacu niwĩ. Tu'ajanu'cõ, ni'cã tuti ãtãgãpu se'éca tutipu sĩosõrõcũuocu niwĩ. Be'ro ti pere ãtãgãjo me'rã tuubi'acu niwĩ. ⁴⁷ María Magdalena, apego María puarã José, Santiago paco Jesure yaa'carore ĩ'acãrã niwã.

16

Jesú cũ wẽrĩ'cupu masã'que ni'i

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Sauru na soowuari nũmũ yu'rúca be'ro María Magdalena, apego María Santiago paco, tojo nicã apego Salomé u'mutise duucãrã niwã. Te me'rã Jesure cũ upere piopeorã wa'arã weecãrã nimiwã. ² Mujĩpũ mujãtiri cura ma'ma semana sãjãnu'cãrĩ nũmũ soorinũmũ nicã Jesure yaa'caropũ wa'acãrã niwã. ³ Na topũ wa'arã, a'merĩ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿Noa marĩrẽ tiga ãtãgãrẽ tuupãobosarosari? nicãrã niwã.

⁴ Topũ ejarã, tiga ãtãgãjo ti tutire bi'acaga aperopũ cũñacã ã'acãrã niwã. ⁵ Tojo weerã ti tutipũ diacjũ sãjãa wa'acãrã niwã. Topũ diacjũ pe'e ni'cũ ma'mũ dujicã ã'acãrã niwã. Cũ yoaro su'tiro butiro sãñacã ã'arã, upũtu ucucãrã niwã. ⁶ Cũ narẽ nicũ niwĩ:

—Yu'ure uiticã'ña. Musã Jesú Nazarecjũrẽ na curusapũ paabi'pe wẽjẽ'cure a'marã wee'e. Cũ masãtojami. A'tore marĩmi. Cũrẽ na cũu'carore ã'arã a'tia. ⁷ Be'ro cũ bu'erãrẽ, tojo nicã Pedrore wererã wa'aya. “Cũ musã duporo Galileapũ wa'ayugusami. Cũ musãrẽ toduporopũ ni'caronojõta topũ cũrẽ ã'arãsa'a”, ni wererã wa'aya, nicũ niwĩ.

⁸ Cũ tojo nicã tu'orã, numia Jesure yaa'caropũ ni'cãrã ucua narãsarãta, omawã'cã wa'acãrã niwã. Upũtu ã'a ucua'cãrã nitjãrã, na ã'a'quere, na tu'o'quere ãpãrãrẽ wereticãrã niwã.

Jesú María Magdalenarẽ bajuamũ'tã'que ni'i

(Jn 20.11-18)

⁹ Jesú bo'reacã soorinũmũ nicã wẽrĩ'cupũ masãcũ niwĩ. Titare María Magdalenarẽ bajuamũ'tãcũ niwĩ. Coreta toduporopũre Jesú siete wãtãa cõogore cõ'awĩrõcũ niwĩ. ¹⁰ Cũ core bajuáca be'ro cũ me'rã sija'cãrãrẽ, cũ wẽrĩ'quere dũjasewã'a utirãrẽ werego wa'aco niwõ. ¹¹ “Jesú catiami, yu'u cũrẽ ã'apũ” nicã tu'orã, ãjõpeoticãrã niwã.

Jesú p̄arã cū bu'esere sirutu'cārārē bajua'que ni'i
(Lc 24.13-35)

¹² Jesú María Magdalenarē bajuáca be'ro ãpērã p̄arã cūrē ējōpeorārē bajuacu niwī tja. Na cãpũpũ sjarārē cū apī weronojō bajugu bajuacu niwī. ¹³ Be'ro cūrē i'amasīca be'ro ãpērã cū bu'erã ní'cārārē wererã wa'acārã niwã. Na quẽ'rãrē ējōpeoticãrã niwã.

Jesú cū bu'erārē “A'tiro weeya” nise ni'i
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ María Magdalenarē, tojo nicã ãpērãrē bajuáca be'ro Jesú cū bu'erã oncere bajuacu niwī. Na ba'adujiri cura bajuacu niwī. Na “Cū masãcu niami” nisere ējōpeoticãrã niwã. Na ējōpeotise bu'iri narē tu'ticu niwī. ¹⁵ Be'ro a'tiro nicu niwī:

—Nipe'tiropu nipe'tirārē yu'u masãrē yu'rũoguti nisere quetiwererã wa'aya. ¹⁶ No'o yu'ure ējōpeo, wãmeyeno'gũ yu'rũono'gũsami. Yu'ure ējōpeotigu pũrĩcã bu'iri da'reno'gũsami. ¹⁷ Ējōpeorã na ējōpeosere i'orã, a'tiro weemasĩrãsama. Yu'u tutuaro me'rã wãtĩa masãrē sãjãa'cārārē cõ'awĩrõmasĩrãsama. Apemasã ye, na ucũmasĩti'quere ucũmasĩrãsama. ¹⁸ Na añarē ñe'ecã, tojo nicã nímá sĩ'rĩcã, ne mejęcã wa'asome. Dutitirārē omocã ñapeocã, yu'rurãsama, nicu niwī Jesú.

Jesú u'musepu m̄jãabutia'que ni'i
(Lc 24.50-53)

¹⁹ Be'ro marĩ wiogu Jesú cū bu'erārē wéréca be'ro Ō'acũ u'musepu cūrē miimujãa wa'acu niwī. Topure cū pacu tiropu diacjũ pe'le ejanujãcu niwī. ²⁰ Tojo wa'áca be'ro cū bu'erã nipe'tiropu cū yu'rũose quetire weresterã wa'acãrã niwã. Na wrecã, Jesú cū basuta narē weetamucu niwī. Na weresere diacjũta ni'i ní'gũ, añuse na wee'omujãcã weecu niwī.

Õ'âkã hi yeere uúkũri turi Tukano
New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30
